ӘМИНӘ ӘБДАЛ

ШЬЕРАН У ПОЭМАН

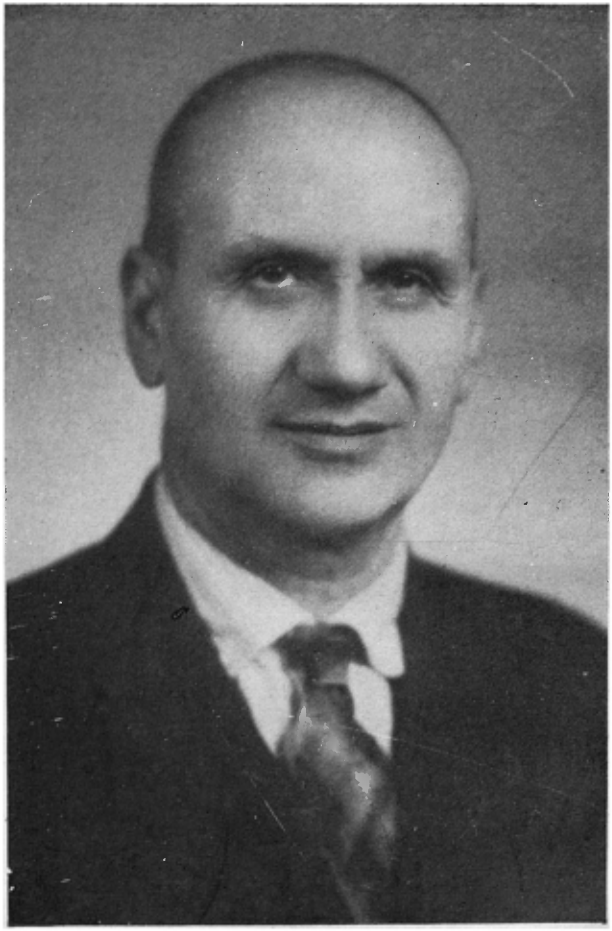

ӘМИНЕ ӘВДАЛ

Шьеран у поэман

НӘШИРӘТА ӘРМӘНИСТАНЕЙӘ ДӘWЛӘТЕ
ЕРЕВАН 1963

С (курд)
А 18

ԱՄԻՆԵ ԱՎԴԱԼ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՈՒ ՊՈԵՄՆԵՐ

(քրդերեն)

Հայաստանի պետական հրատարակչություն
(Հայպետհրատ), Երեվան, 1963

АМИНЕ АВДАЛ

СТИХИ И ПОЭМЫ

(на курдском языке)

Армянское государственное издательство
(Айпетрат), Ереван, 1963 г.

ШЬЕРАН

EZDIKI.COM

ЛЕНИНЕ МӘЗЬНР'А

Йәк-йәк щьлдед тә дьхуньм,
Дьле мьн гәләк дьбә бар,
Теда тъме әз дьбиньм
Гӧмана мәриед хәбатқар.

Чawa р'оа гәшә ә'зман
Әw ишьqе бәла дькьн,
We бәлакьн сал у зәман,
Дне гьшки пе хнекьн.

Сәкьнимә дьле мьн ша,
Бәр hәйкәле тәйи мәзьн,
У кәтьмә бә'ра фькра,
Чawa п'әйе тә әз бьдьм?

Тӧ гениали, Ленине мәзьн,
Qниат тә да сазе мьн,
Әзе бежьм у бьстрем,
К'лама ә'мре тә бежьм.

Салед ә'мре тәда, нha
Wәлате мә п'ьр' кӧлилкда.

Ча стәйркед гәшә әзман,
Бажар гөндед мә гөлвәдан.

Бь фькра тә гениали
Ґорәтмиш бу Октиабр,
Ордиед we кьр тә сәркари:
Алґндари пешда бьр.

Тө нәмьрии, өґлмдаре мәзьн,
Дәрһәq тә кө хәбәр дьдьм,
Ґоа гәш те бәр ґәве мьн,
Ґое мәзьнтьри, Ленине мәзьн.

Наве тә бльндә бо азайе,
Бо ґожа тәв, бо әдлайе,
Ль ґу дне ґәрвәдайә,
Гөмана дьле хәбатчиайә.

1960

ЕРЕВАНА СОВЕТИЕДА

Ӄhар мьн жь мал дәртинә,
Бәрбь баґча әw дьшинә.
Даред шьвтәлийа кӧлилк данә,
Мәзьн у чук пеґа шанә.

Ереванеда дьгәрьм сәкәт-дәqа,
Бо кламед ӄhаре дьбиньм сәвәqа.
Р'уньштимә баґе «Комайги да»,
К'әтьмә нава окйана фькра.

Ль соqаqед Ереване
Дәнге клама кӧрди хwәш те.
К'лама кӧ мьн нвиси ль чйе,
Әw жь радиойа Ереване дәрте.

К'лама дьле мьн, клама кӧрди,
Жь Ӄайастане хәбәр дьдә,
К'ламе дитйә рйа хwәшбәхти,
Пелед we чйаґа qьл дьбә.

Р'адио кламәкә кӧрди дьстре,
Р'азилхийа дьле мьн дьбе.

Әз кӧр'е к'ӧрда, дьле мьн к'лам,
Дәнге мьн тәда бльнд бу, Ереван.

Wәлате Советие, Әрмәнистан,
Бо мә мьск'әне р'онайдари.
Әм бәхтәwарьн тәда, Һайастан,
П'ашьла тәда әм жи һеwрин.

Кӧлилк дьдә култура мә жи,
К'лама мьн п'әрwаз дьдә иро.
Тӧ мина бра пер'а дьжии,
Ча бра әм һәв нас дькьн һәрр'о.

Әз бһара тәда дьстрем, wәки вәбу,
Сбәкә нойабре, әм пе ша бун.
Шайирәки к'ӧрдьм, бона тә дьстрем,
Р'ожа азайа тә әз дьбем.

Еревана мьнә сал-зәмана,
Фькьрии дәрһәq р'ожа хwә аза,
Р'ожед гранда тӧ чьqас майи,
Һәта гһишти ве сба р'онайи?

Р'онайа qәнщие, әхтиарийа р'астие
Урьсете да тә, wәхта сӧр'-сәрме.
Партиа Ленин да тә, партиае,
Р'онайа азайе у хwәшбәхтие.

1961

ЛЬ СОЧИЕ

Р'уньштимэ ль кэвийа бэ'ре,
Ль Сочийа дэлал, санатории.

Алики мьн ав дьшэлпинэ,
Эшqа мэрьв т'ъме тинэ.

Дьхwэзьм банздьм эз нав we,
Чawa совэкаре че.

Дэст бавежьм hоризоне,
Бо саhьлбьн пелед бэ'ре.

Чьмки р'öhе мьн hэрдэм, т'ъме
Сйар дьбэ ль hэспе э'длайе.

Алие дьн мешэнэ, чвик, бьлбьл,
Шин бунэ ида сосьн у гöл.

Бhара Wэт'энэ, дьле мьн барэ,
Дhа п'ьр' кефьм жь hэр щарэ.

Сэр бэ'ра Р'эш тэйр дьqир'инэ,
Сэwта э'длайе р'адwэшинэ.

Ль рәх бә'ре мәри т'жинә,
Жьн у мера qал у qинә.

Ћьнәк дәрћәqа хәбате дьбен,
Qиз-хорт к'ламед әвине дьстрен.

Дьбейи бә'р жи бь wанр'а дьстре,
Башийа әмре мә әw дьбе.

Гьшк бь ћәвр'а: мер у жьн
Гәрма р'ое ћәшам дькьн.

Ћатьнә жь Сибире, Ереване,
Жь Авропае, Чинстане.

Чьqас хwәши, Сочийа мьн,
Тә әз р'öћва щан кьрьм.

К'ламед братие әм дьбежьн,
Мqамед т'әзә ћәв дьгöћезьн...

Эварә дћа, бә'рә кәр'ә,
Дурва машинә дьqир'ә.

Алие Бат'умие гәмик тейә,
Бәре мәрийа гьшка лейә.

Әw дькә у дьләзинә.
Хwә бь Сочиер'а дьгћинә.

Wәхта мәрьв дәнг дьбће,
Әшqа мәрийа пер'а те,

Баг у багчә, ава кәwсәр,
Бә'ра рәшьк, гәми ль сәр,

Ләмпед шәмал-рonайидар,
К'ән-лаqрдие хwәшә тъмщар.

Ћәвра тиньн кефа мәрийа,
Чьqас хwәшә санаторийа.

Бәре ль вьр буржу дьман,
Бо wана бун әшq у дәwран...

Ћћа ћәр тьшт бо хәбатчийанә,
Санатори жи бона wанә.

Чьqас хwәшә ль вьр, Сочие,
Щие сагләмие, санатории.

Масесте әз сах кьрьм,
Р'öћ у щанва фрнах кьрьм.

Әз кәтьмә бә'ра фькра
У дьбежьм бь дьле ша:

Зорбун тъме wәлате мьнра,
Партиа wейә тъм кәлалра.

Жь wә разимә, гәли дохтра,
Wә сах кьрьм әз ль вьра.

Жь wә разимә, бә'р-багстан,
Wә әз щан кьрьм, накьм хәман.

1962

ЛЕНИНГРАДЕР'А

Әз hатьмә жь Әләгәзе,
Жь чйае бәдәw чар сәри,
Тәр'а анийә к'ламе т'әзә,
Сәлама алави, дьлбари.

Әзи шамә, дьле мьн бар,
К'әлә т'жи, тәр'а бум йар,
Hha дьчьм, дур дьк'әвьм,
Гәло к'нге тә вәгәръм?

Мьн тәда дит бьр'шед бәләк,
Соqаqед р'аст, к'еләк-к'еләк,
Музе, мәдән, к'ар у hәбун,
Әшqа марийа hәйә шабун.

Әз бир накьм чәме Неве,
П'ьред мәзьн, суред доре,
Чуйин-hатьна пелед аве,
Дьмьлмьлн ль we дузе.

Әз бир накьм мала Пушкин,
Шькле Дантес к'әлбе бь к'ин,

Wəки бь гӧлла хwə пистоне,
Поэтра ани рожа мьрьне.

Чʼəм у qəср тʼəв щəм həвьн,
Əw ша дьбьн, əw дькʼəньн,
Əw дьбежьн,—wəрə Пушкин,
Həйə əмр, həйə əвин.

Бь дəсте пʼала у хəбатчийа,
Ве агрие у ван сала,
Hатьнə сери у чекьрьне
Qəсред бəлəк, бьрщед дьне.

Ле hоста у пʼале зəмане бəре,
Жь зер чекьрьнə хьшре дьне,
Бона пʼадше, бона жьне,
Бо кʼефа wан, бо хwəкьрьне.

Гəлəк Анжел, гəлəк hоста,
Чəрчьринə, бəрбат бунə,
Həйкʼəлед wан чекьрьнə,
Мəжӧ чуйə, мер мьрьнə.

Мьн дит кəла Петропавле,
Зинданед кʼур, щие щəзае,
Нəqəбед чʼук, пʼəнщəре тари,
Зəʼф храб бун wəки бəре.

Hha əw нəqəб валанə,
Чawa музе хwəра манə,
Бунə щие сере, щие дитьне,
Бо кьрьне чуйи, биранине.

Пешйа һәр камерәкә сар,
Һәбун шьклед инглабдар,
Ед пешйа гадше шәр кьрьнә.
Чәрчринә, йан мьрьнә.

Әз бир накьм мәдәне нһа,
Шәqә-шәqа чәрха-машина,
Кәwас у әшq, сьдqе гала,
Бь дьл у щан хәбата wана.

Зөлма бәре, qәһр чуйә,
Красе әшqе ль мә буйә,
Әв «город» е Ленинә,
Хәбат һәйә, дәwр ширьнә.

Тә дур дькәвьм, Ленинград,
Тә бир накьм әз гөщар,
Теле сазе мьн тә шданд,
Ашьqе тәмә әзи дьлбар.

1946

Б h А Р

Бьлбьл дани сәре даре
У дьстре, дьлилинә,
Пәйhәв сре әw ве щаре,
Диса мәра бhаре тинә.

Бhар hатйә, гөл у пивонг
Әмре мәра дьгөлгөльн,
Әw у бьлбьл ахьр у сонг
Әдлинә: дьлqадрьн.

Баг жи hәвра гь тәмам,
Шанә, доре нәсарьн,
Гөле сор жи бь рөh у щан
Бона бьлбьл стөхарьн.

Әw дьльбә, дьли амьн,
Qьбә-qьбә у ве сбе
Бо Wәтәне мәйи мәзьн,
Әшqа рөне мьн дьбе.

Wәтәне мә гөлдайә,
Мина гөле тәр вәдайә,

Жь дәште мә гөл дьбарьн,
Ә'длинә, әм дьлбарьн.

Ћьзмәткарьм сәwта бьлбьл
У диндарьм әз ве дәме,
Әw ша дьбә бь әшq у дьл
Ча рөне мьн hәргав-т'ьме.

1955

СӘЙРАНА ХУШКР'А

Wәфат буй тӧ ль Т'билисие,
Хушка әзиз, ширьна бре,
Кӧлилка бһаре нав мерга,
Ча члмьсии тӧ кокеда?

Бһар we бе, мәрьве шабьн,
Гӧл-сосьне диса вәбьн,
Тәйрәдәе бьстре, хушке, ах!
Тӧ ранаби, һәй wax! һәй wax!

Сәр мәзәле тә әзе бьгрим,
Һесре бен хар бь кәло-гри,
Щаһьлтийа хwәда чьра мьри,
Дәрде гран мьн сewри?

Дьло, мәлуло, дә бьлубинә,
Звьстана сар чу, бһар һат,
Гӧла члмьси тӧ бир бинә,
Ль мьн брйа, дһа әw нә һат.

1935

EZDIKI.COM

ПОЭМАН

ИСКО У СИМЕ

ПЕШХӘБӘР

Сима сәрбәст, тӧ қиза кӧрд,
Сәлам рӧне тә тәмьзра.
Гәләк зор буйи, мерани-хӧрт,
Тӧ нәлал буйи Иское хwәра.

Wә шәр кьр бо азайе,
Бо ньзкьрьне, мәрьвайе,
Қиза кӧрд жи бра ӧсабә,
Бо рӧне мьн пера шабә.

Хwәшбәхти жь Искора,
Хорте тунсьзи бәрмразра,
Бәйраqа сор дәсте wида,
Ль сәр растие дьчу пешда.

Хwәшә нha Гӧрщстан,
Wәтән буйә шewрстан,
Мәриед we гь азанә
Дьле wани барстанә.

СӘРЕ ПЕШЬН

Сала нәзар нәсьд ноздаһа
Ҭбилисиеда дьман хwәра
Кӧлфәте Усьве Басо
У кӧлфәте Әлие Дәло.

Сба Ҭбилисие тәзә вәдьбу,
Бәр чиера ро бльнд дьбу,
Чарһьлқә we пәниц вәда,
Тә дьго ль жор дькәнйа.

Бажар рабу жь хәwa кбир
We роже накьм әз қә жь бир,
Қьл дьбун авто у трамвә,
Дәнге wан дьһат чарһьлқә.

Һӧрмина ава Кӧре бу,
Бь кәнаред хwәра дьлист,
Теда дәнге чәқина аш бу,
Мәрьв дурва әw дәнг дьбһист.

Wиқина машине бу дәрва,
Жорда дьһат жь Навтӧлӧге[1],
Бь хwәра ани бу ньзкьрьн,
Кӧба кур жь Әрмәнистане.

Қирина бориe фабрика бун,
Соқақара пәлә дьчун,
Wана дькьрьн, дьләзандьн,
Заводара хwә дьгиһандьн.

[1] Навтӧлӧге—станcикә Ҭбилисие.

Qатъхфроша бь дәнге зиз
Дькьрьн гази,—мазони[1],
Эмишфроша жи,—кӧр' у qиз
Qир'ина wан бу,—мсхали...[2]

Мәри ҥьзмәтк'ар бу awа
Ль ч'йае Гощор бьнhер'йа,
Мәри чйер'а hьлдьк'шйан,
Синге wир'а wан гав дьдан.

Ҥәмбала жи мина hәрщар,
П'алани пьште, шрит ль бәр,
Бәрбь Йармунке[3] дьләзандьн,
Бь пьштойар'а хwә дьгиhандьн.

Ҥьнәк пьшто дьгhиштьне,
Ҥьнәк на, стӧхар, бәр суке
Ҥивийа мәрийа бун, гәло к'е
Бона хәбате газике?

* * *

Р'ожәкә тав, нивр'о
Усьв жь хәбате hат бу,
Wи ль соqаqе wе дәме
П'алан дани сәр ә'рде
У сәр р'уньшт qасәке,

---

[1] мазони,—хәбәра qатьхә йан жи маст.

[2] мсхали,—hӧрме.

[3] Йармунка,—сукәкә Т'билисие кәвн, незики пъра Мухранские.

Пе дәстмале паqьш кьр
Wи худана хwә әние.

Баки зрав дьлиданд,
Ћенькайи Усьвра дьгићанд,
К'лама дәрде wи дьгот,
Дьл-кнаве wи дьсот.

Усьв кур-дур дьфькри,
Р'ӧк у щанва дькәwгри,
Бь хwәра щарна хәбәр дьда,
Ча хәбәрдә жь бәр хәwа:

— Ах,—дьго әwи,—мьн бриндари,
Мьн ћесири, дьл хәдари,
Бав бре мьн шәрда мьрьн,
Чawa нәбежә лӧ'ве мьн?

Бунә пьштокеш мина тарьш,
Мәда нәмайә qәwәт у кьш,
Бьн п'аланда әм дьмашьн,
Ль мә нә майә аqьл у кьш.

Ћьнәк мәри дьжин вьра,
Т'ер у т'жи, мина аг'а,
Ћьнәк брчи, ћесириеда,
Дьл дьсотьн дәрде хwәра.

Худане гәрәк бьрежьм,
Чәнд маната роже дәстхьм,
П'әрә пева дәстqрежьн,
Зу п'уч дьбьн, qә наминьн.

Ћәла бәс нинә ћале мә,
Бәри мә дьдьн жандарма,
Бо ль суке әм нәминьн,
Беисафи радqәтиньн.
Бо рӧшәте мә бьстиньн.

Хwәде, чьма тә wa кьр,
Шәр у qәћьр твдир кьр?
Бьнћер, бунә әм сефил, жарьн,
Ах, чьма әм гӧнәкарьн...?

Усьв ӧса хәбәр дьда,
Ль пешие К'ӧре фурвәдьда,
Тә дьго әw жи дькәwгрийа,
Ћале wида дьгрийа ӧса.

СӘРЕ ДӦДА

Симе пекьрбу шанздәћ сала,
Бәдәwә гћишти бу дћа,
Чәвә рәш бун, позпижин бу,
Тли-печи мьжмьжки бун,
Сурәт сор бун мина ћнара,
Ләwзширьн бу әw тьм щара,
Тә дьго жь левед weйә нарин
Длопе әвине тьм дьбарин.
Бәжна we зрав, гӧлийә дреж,
Дә дьло qӧрба, кӧбе бьреж,
Бо qиза дәлал гәрдән тәреж.
Иско жи бәдәw, тарћан бу,
Намьлфрә, чәвә рәш бун,

Хорте сәр хwә, хорте пещри,
Бина мәʼрифәте же дьбари.
Иско дьчу мәкʼтәбе һәма,
Дәлое бав жи пʼалан һьлдьда,
Әwи бь худан у бь кʼәсәр
Хwәй дькьр кʼөлфәт, Иское әсмәр.
Дәло бь кʼөлфәте хwәва
Падваләкеда дьман
Бьн авайе дөqатда.
Ревматизма Дәло һәбу.
Щарна qөдум ле сьст дьбун.
Әw дьхәбьти, нәдьсәкьни,
Бо нәе руе wи qә тʼө щәрми,
Бо хатьре Иско, мале:
Зәзе у дйа wан Хәзале.
Дәло нане фрʼна Мераб
Бь qөтийа дьбьр дкʼане.
Бе сәкнандьн у бе нәсаб
Wи хөи дьда бьн пʼалан.
Һәщибаб жи фрʼнеда
Дьхәбьти, чawa пʼалә,
Әw у Дәло мина бра
Аликʼар бун тʼьме һәврʼа.

Һәщибаб дьго,—Дәло щан,
Ахьр тө дьди рөһ у щан,
Тө нан дьби фрʼне тʼәне,
Тө нәхwәши, бьнһерʼ ле,
Кәсәки тә тʼөнә хенжь Иско
Жь хәбате тә хʼлазкә.
— Иско дьхәбьтә, Һәщи щан,
Дь фабрика тʼтʼуңеда,

Дьхунə əw, əз бь qӧрбан,
Qал буйə əw нав п'алада.

Ћəщибаб гот:
— Шехед wə т'ьме дьбежьн,—
Бо wə хwəндьн т'ьме гӧнəйə,
Əwана р'ӧhе хwə дьфрошьн,
Хера дьгəр'ьн т'əк у щотьн.
Хwəндьн qə жи нə гӧнəйə,
Мəрие нəхwəнди бефəйдəйə.
Бехатьрийа Иско нəкьн,
К'ьнщ-соле wи стӧе мьн.
Дəло гот, — Бəле Ћəщибаб,
Херхазе мьни тӧ беҥəсаб...

* * *

Сба Т'флисе хwəшə иро,
Бь həвалед хwəва Иско:
К'иракос, Дадиани у Шалва,
Дəрəша р'атасионда,
Йа фабрика т'т'унеда
Дьхəбьтин чаwа бра.
Тə дьго wана ньзаньбун
Гəло жь к'и млəтинə,
Чаwа лезьм у дьлован сəqр'инə,
Ле р'ьнд заньбун, йəксньфинə.
— Ћале мə храбə,—го Суликадзе...
— Капиталист к'əда мə дьхон т'ьме,
Сəрда зедə кьр К'иракос.

Иско го,
— Әм вьрьн, - палед ратасионе,
Дьле хwә вәкьн мина бра,
Һәвра бежьн глие дьла.
Һәма хwәйе ве фабрике
Бь милиона пәра дьстинә,
Әw дәбәйә, дьбей тө qе,
Әw мә рөһва дьqәбринә.
Әw мһаше кө дьдә мә,
Чарека хәбата мәйә,
Хәбата мә дьн бо wанайә,
Бо кара капиталистайә.
Щие лазьмбә, мә дькөтьн,
Qә мә мәри кәсаб накьн.
Суликадзе гот:—
— Әхтиарийа мә жи төнә,
Әхтиарийа мәрьвайе.
Һәр тьшт дәсте wанданә,
Нә мә хwәйә, нә хөданә.
Гәрәк пешйа wан әм шәркьн,
Мһаше хwә зедә бькьн,
Кале зared хwә хwәшкьн.
Иско го:—
—Товарищи, гәрәк әм шәркьн,
Ле нә тәне бо айльхе,
Бо азайе у хwәшбәхтие,
Әм батмишкьн һөкөмәте,
Һөкөмәта капиталистие
Ча qәwми ль Урьсете.
Октиабра сор пәрвәдайә,

We дьле мə жи бькə шайə.
Болшевике бен, ордийа сор:
Йəки дьн жь Иско пьрси.
— We кəнге бен, кӧра бен?
— Ӈндьк майə, гəли бра,
Ӈəр ӈун, wəра дьбежьм,
Дəсте хwə бьдьн дəсте ӈəв,
Əме ӈəрън, əме алткьн.
Əме али ордийа сор бькьн,
Əме пəй партиа Ленин ӈəрън.
Нета болшевика ӈун заньн,
Днйаеда глиед wана ӈəр растьн.
Гəлəк ктеб мə хwəндьнə,
Дьле мə пе буйə амьнə.
Бо we йəке əз набежьм,
Кьрьна практик əз дьбежьм,
Wəки бь ӈəвра ча qəwətəк,
Шəркьн пешйа буржуа,
Тəв ордийа сор кӧк у рəӈва,
Wəлгəриньн тəхте wана,
Тфлиседа дайньн Совета.
Лawка гьшка бь ӈəвра
Готьн, бь дьлəки ша:
— Сахбə Ленин, партиа wи амьн,
Əме тьме пəй wи ӈəрьн.

* * *

Сбəкə хwəшə, əзман сайийə,
Рое ль жоре пəнщвədайə,
Qжə—вьжа Йармункейə,

У қирина тьштфрошайә:
«Йаблоки, йаблоки, груши,
Ак' моди кало, ак' моди»[1]
Ләмә-ләма К'өр'ейә awa,
Ч'ванә дьдә мина мә'ра,
Дьбей hар буйә, кәфә девда,
Әw пел дьдә сәр кәвьра,
Бь кәнарар'а қалә-балә,
Чәрхед аша дьфьтлинә,
Тө дьбей пер'а гәнщ у қинә.
Хwәр'а джмьн дьшебинә.

Иско, Симе жи бәнги бун,
Зуда wана hәвдө дитьбун.
Әwан жь hәв ньз дькьрьн,
У бона hәв әw дьмьрьн.

Ль сәр п'ьра Мухранские
Сәкни бун Иско, Симе,
Wана хwәш-хwәш хәбәр дьдан,
К'әла әвир'е дьлед wанда.

— Ах, Симе щан, Иско го,—
Ча мала wә, мала мә жи
Жь wәлате Р'оме рәвинә,
Де у бавед мә нәхwәндинә.

Ча баве тә, баве мьн жи
Бәләнгазьн, бе снә'тьн,

[1] Ак' моди,—wәрә вьра.

Бь дәрд у көла дьле wан тжи,
Жь пьштөкешие бунә рәтьн.

Дә тө бежә, дәлала мьн,
Дә тө бежә, кара мьн,
Ле ахьр тә ньз дькьм,
Бона тә әз дьмьрьм.

Иско Симе һәв нһерин дьлбари,
Жь демед гөлин әвин дьбари,
Дьго К'өре бь хwәра әw дьбьрьн,
Нава пелада qьл дькьрьн.

* * *

Әwана бь нәwас эварәке,
Чунә баге Александрове,
Жь әшqа йартие ша дьбун,
Р'уньштьн сәр көрси ль we.

Бажарли кәтбун сәйране,
Һәрдө жи бьн тирьнща һиве,
Агьре әвине дьле wанда,
Чьqас дьчу приск вәдьда,
Ле ньзанбун qә wан чawa,
Бьн сийа дара биеда,
Һәвдө бь әшq тер рамусан.

— Симе щан, -Иско го,—
Тө йа мьни, нәе сө.
Бра ньзкьрьна мә һәбә,
Qәһр у шәр жь мә дурбә.

— Әз йа тәмә, Иско щан,
Тә ԧьз дькьм бь рӧԧ у щан,
Бәгое хужан мьн дьхwәзә,
Ԧәвалед хwә хӧмарбазва.
Пьзмамед хwәйә херхазва,
Мьн дьпен ча тәйред базә.

— Әw тьштәки нькарә бькә,
Бра әм Ԧәврʼа ԧәлалбьн,
Әwе хwәлие сәре хwәкә,
We Ԧәвалава пʼошманбьн.

Wана Ԧәврʼа пʼьрʼ хәбәрдан,
Дьле wанда ньзкьрьна гӧрʼ,
Ԧив жи бь wанрʼа дькәнйа
Дьле wанда әвинә пʼьрʼ.

Ԧеди кламәк Иско лиланд,
Дьле йаре пʼәртанд,
Кʼламәк, клама ньзкьрьне,
Щәгәр дьда қӧлкьрьне:
Кʼламәкә щмаәʼте:

«Ԧа Ԧо ль мьн, Ԧа Ԧо ль мьн,
Лawке мьн сәкни сәр ханийа,
Сапок тәнгә начьнә пʼйа,
Лawко, тӧ wәрә мьн бьрʼәвинә,
Бра қәлән бьбә щьрма ван гӧндийа.

Ԧа Ԧо ль мьн, Ԧа Ԧо ль мьн,
Лawке мьн сәкни сәр свдәре,

Дәст дабу сәр qәвза ве хәнщәре,
Гәли гӧнди у щинарно,
Газьн, лома hун мьн нәкьн,
Дәрде дьл дабу сәр дәрде ве щәгәре».

Паше дьлкәти кәр бун,
Гәләк wәдә дәрбаз бу,
Чьвтина чвика дьhат,
Ле Иско бәшәвәhат.

— Дәлала мьн, тӧ Симе,
Глики тәра бежьм әзе,
Ле кәси пе нәкәсинә,
Глие мьн бал тә бьминә.

Тӧ хwәндии, жь днйае
Рьнд фәм дьки, зани hәмин,
Hәнә хәбатчи, мӧфтәхӧр...
— Заньм Иско, заньм йәqин...

Иско гот:

— Ниве пьре щмаәта мә жи
Тфлиседа дьжи фәqир,
Кәдхӧр дьхӧн кәда we жи,
Әw дьдәбьрә чawa hесир.

Гәрәк дәрен әм жь ви qали,
Жь qале хwәйи зәлули,
Шәркьн пешйа пашда майине,
Бо hинбуне, бо хwәндьне.

184—3

Тфлиседа ком һәнә нһа,
Тәшкил кырьнә хәwлә зуда,
Дьбен «комсомол» нәфәред wанра,
Әw сәр хwәнә, сньфа палара.

— Чь лазьмә, wәки әм бькьн?
— Һаваләки мьн Суликадзе,
Жь мьнра гот дьле сафва,
Бона әз у тө жи
Бьбьн комсомол ирова.

Суликадзе дьгот,
— Комада һәнә палә, шагьрт,
Һәнә хортед пешә студент.
Әм шәр дькьн бо азайе,
Бо хлазбьн жь зәлулие.

Гәрәк жь орте әм һьлдьн
Диwана меншевикан,
Диwана хwә әм сазкьн,
Бо хәбатчи снабие бькьн.

Ләшкәред болшевика те:
We жь Урьсете бе,
Гәрәк әм жи тәв wанбьн,
Бо азайе әм шабьн.

— Растә, бь шабун го Симе,
Хwә бьнвисьн комсомол әме,
Комәке бьдьн болшевика,
Шәркьн бо азайа пала,

Һәрдӧ бь һәврә рабун гӣйа,
Глие растие готьн wана,
Wәки һәврә, qәwин, бь дьл,
Хwә бьнвисьн комсомол.

Әwан һеди баг дәркәтьн,
Бәре хwә дан комсомола,
Бо бькәвьн нав щергед wан,
Шәркьн пешйа зӧлмкара.

* * *

Иско дәрда һат мале,
Рәх де руньшт бәшәрхwәш,
Пера хәбәрда Хәзале, ле
Иско гот, деми гӧләш:

— Тӧ дайка мьнә дәлал,
Дайка мьнә ширнәлал,
Әзе глийа тәра бежьм,
Бо дьле мьнда нәбьн сежьн.

— Бежә лаwо,—Хәзале гот,
— Дә зу бежә,—гот Дәло,
Ле глиед хер тӧ бежә,
Гӧла мәра бьрежә.

— Һун заньбьн ирова,
Комсомольм әз дһа.
— Тӧ зани,—Хәзале го,—
Бехwәденә әw, лаwо.
Дәло го:

— Мьнр̣а готьнә комсомол
Бехwәденә у бейол.
Бәс тӧ бьки ван г.лийанә,
Ль ә̣зман дьжи һәq хӧданә.

Тӧ кӧ бьк̇әви щергед wан,
Р̣ӧһе тәе щәһньмеда
Бьщәwтә сал у зәман,
Ләше тә жи дь qәбреда.

Мьн гот:—һәма бь р̣ӧһ у щан,
Әз к̇әтьмә нав щергед wан.
Бәс һун һесра бьбариньн,
Глиед нәqәнщ һун бир биньн.

Әw гли—готьнед нәqәнщаньн,
Готьнед кальканьн, т̇areqаньн.
Алие к̇әсибаньн комсомол,
Ҥьзки әзе бьдьм wә qол.

Хәзал хwәда дьк̇әwгрийа,
К̇әләк һате, щи бь щи грийа.
Дәло сәрһәв мштьк дьк̇шанд,
Wи хwә дьсот у дьбьланд.

Искойи мәлул, де к̇әмез кьр,
Го,—дайка мьн, тӧ йәqин
Ина нәкә глиед вьр̣,
Бьра сахбә мәр̣а Ленин.

Де ль чӭве кӧр нһери,
Әwе тьштәк же фәм нә кьр.
Го:—Бьра хwәде алие тәбә.
Бьра тӧ шәк тә нәкәвә.

СӘРЕ СЬСЙА

«Еревански» мәйдан хәмлийә,
Кучада дьгәрьн бажарвани,
Р'онайа электрике п'әрвәдайә,
Лаqрди-кәне мәрьвайә.

Жь куча жорьн мәри тен хар;
Бәгое Ә'лийә, дӧ һәвал пер'а,
Йәк Гогийә, ле е дьн Гикор,
Бь лаqрди дьчьн булварер'а.

Һәма лә'зәк һәбу пешда,
Дкана Сандрое дканчи, wан
Се һәвалава дәрәвәкьрьн:
П'әрә дәрхьстьн, жь дәгле бьрьн.

* * *

Эварә дһа, бу тарийә,
Т'билисие wа п'әрвәдайә,
Нав кәсара чйа-банийайә,
Се һәвалед хwәва Бәго:
Гикор, Гоги у Васо зу
Жь соqаqа «Гончарнайа»
Бәржер дьчун бь кәнәка.

Әwан чун харьнханәке,
У руньштьн дора тәхтә.
Жоре гьмина музике бу,
Ледьхьстьн тар, кәмәнчә.
Падвал тәмам ләгләмиш бу,
Дьготьн кламе урьс-гөрщи,
Ед әрмәни, адрбещани.
Кламед wанда һәбу әвин,
Дәрде дьла, дьле брин.
Һьнәка жи дьдан йәqин
Пәйе хорта, щанькед qизин.
Һьнәк чәв ль ичке, дьжарьн,
Һьнәк стө жьнада харьн,
Ле дьхарьн у вәдьхарьн.
Һьнәка дәст ль тәхтә дьхьстьн,
Дәв ль бәр гөһ пьстә-пьстьн.
Щгарә дькшандьн чарһьлqә,
Ду у думан бубун пәлтә.
Qизәк бәдәw, qизәк дәлал,
Бөрө qәйтан, һөслщәмал,
Һөбширьнә, гәрдән һәрир,
Хорт нькарьн бькьн жь бир.
Qиза гөрщ бу, наве we Тинә,
Рунштйара харьне тинә,
Жь һьнәка әw пәра дьстинә,
Вәдьгәрә, диса харьне бинә.
Ищар Васо гази дьке,
Кәчьк бәрбь wана те.
Гоги бь кән дьбе:

— Чемо дао, сачмели могварт'ми[1],
Могвитане от'хи мтсвади[2].
Дһа чъ дьхwəзьн, қизьк дьбе,
— Да магастан сасмиси[3].
Гəрəк зу бьки, зу бьки, бини,
Қиз дьчə, хwə дьмьлмьлинə,
Лəзəки шунда харьне тинə,
Ль бəр хорта датинə.
Лawк дьхöн у вədöхöн,
Финщанę араqе wəлдьгəриньн,
Харьне сəрда дадqöртиньн.
— Əшqа Бəго, дьбе Васо,—
Финщана мьн ва т'жийə,
Бəго бре мəйи сəрəкəйə.
Гикор т'ли бльнд кьр у го:
— Бəгой сəр хwəйə, əw awайə...

Васо го:
— Брано, əм бę Бəго нəбьн,
Əм бе хəнщəра wи нəбьн,
Əм бе нəгана wи нəбьн...
Һа! һа! һа! гьш дькəньн...
— Əшqа Бəго, əм гь вəхöн.
Сазбəнд ледьхьн к'лама гöр'ща:
Мравал, жамиери, əшqа дьла.
Пəй wера к'лама «Бардзр сарер»[4]
— Əм гь хwəшбьн, əм хwəшбьн,

---

[1] Хушке, харьне бинə, бьдə мə.
[2] Дö к'баба тö бинə.
[3] Г'ера жи ич'ке бинə.
[4] К'лама əрмəни жь «Ануш»е (поэма Т'уманйан)

Әм гь һәвр'а һәвр'а дьлхwәшбьн.
Бәгой к'ефхwәш, һьлда финщан,
Әwи щаб да бь ләwзе гран.
— Р'ӧне мьн wәр'а, гәли бра,
Һун ҷочахбьн, әз жи бь wәр'а.
Wә вәхарйә салхийа мьн,
Әз жи ч'әвед wә радьмусьм:
Бьра бьбә салхийа мьн,
Ҷӧрбана wәбьм әз һәрт'ьм...
Бәго финщане wәлдьгәр'инә,
У сәре хwә дьбә-тинә.
Диса вәдьхӧн, сәрхwәш дьбьн,
Щарна жь щи ҷӧлоз дьбьн,
Һәв К'әмез дькьн у радьмусьн,
Диса рудьнен, дьг'оньжьн.

Гик'ор дьбе:
— Бьра дьзе пешьн әзбьм,
Хәниме мәрие храббьм.
— К'әлалә һәма,—дьбе Гоги,
У дәсте хwә т'әхтәхьст wи,
Т'әбах бунә п'ьрт'и-п'ьрт'и.
Р'уньштие доре wан дьпен:
— Что такое,—әw дьбен,—
Что случилось, амханаго?
Бәго дьбе:—моди, ламазо,[1]
Дә зу wәрә,—дьбе Васо,
Моди и подсчитай все.
Т'инә бь хоф те бал wана,

[1] Р'ьнд

Пера әw дькьн нәнәка.
— Шени чириме, тӧ awa...
Васо дьгьрә, we радмусә,
Кәчьк дькә қижә-қижә,
Буфетчи жи дур дьбһизә,
Жь weда те ләзо-бәзә.

У дьбежә:
— Һун чь дькьн «ра амбавйа[1]»
Р'агинда шен, касо касо?[2]
— А тебе что,—дьбе Гикор,—
Р'ас қвири хар[3], һей шен Мхетсо?[4]
Инч хәбәра, мулап то?
Бәго сәре буфетчи дьхә,
Әw дьшәwшә у дькәвә,
Ләше wи ль әрде радьхә,
Сәwс дьбә, ле намьрә.
Мәрие ль we тәвһәв дьбьн...
Һәqе харьне әwан надьн,
Һәрчар һәвал зу дьрәвьн.

* * *

Ль соqаqа Головинские,
Бьн ләмпед элекрике,
Нав тәйсандьна шәwqа wан,
Сәр булвара дьгәрйан,

---

[1] Әв чь глинә?
[2] Тӧ чь дьхwәзи?
[3] Чь дьки қажә-қаж?
[4] Һей тӧ тәрawьл?

Мәзьн у чук бәрева:
Qизед бәдәw, гәрдәнзрав
Жь wан дьбари бөғза гөлав,
Әwан мина qаз-wәрдәкан
Хwәра hур-hур дьмәшйан.
Ћьнәк бь ләз дьчун театра,
Ћьнәк сирке, ћьнәк киноа.
Гмина трамва аликива,
Ћьнәк жи дьчун бь файтона.
Гәләк ғалә жь завода,
Гәләк ғалә жь фабрика,
Сурәт, дәсте wани тәни,
Бәрбь мале дьләзандьн.
Qиз-хорта жи бьн дара бие
Бо әвине хwә дьғәртандьн.
Баг, кӧлилк жи wанра амьн
Wан ша дьбун әwан ћәмин.
— Ль coqaqe, щики си,
Бәго, Гикор, Васо, Гоги
Мина мәрьве тьштнәди
Гћиштьн комәкә qиза,
Бәго зу да пешийа wана,
Qизәк жь пара гьрт, рамуса,
Бу qижина qиза гьшка.

Бәго го:
— Йа виноват, дәлале,
Мьн го, qизапа мьни тӧ,
Хwәде әйанә мьн раст го.
Coqaqepa хорт бәржер чун,
Бәр чәве qиза мьна бун.

СƏРЕ ЧАРА

Жьна Усьв, Зозана жир,
Соqаqванə, шə'льк ль бəр,
Тəмьз дькьр к'уча бь кəвьр,
Дьхwəст бьгота чəнд хəбəр.
Щие гези дькьр Зозане,
Усьв пьшток дани дьк'ане,
Пьшто ль пьште əw we qане
Чу бəр диwер. п'алан дани,
Дьснщьри qлафəте wи.
Усьв р'уньшт сəр п'алан,
Дьлда т'жи к'əсəр-ковaн,
Щгарə девда, дьк'шанд,
Qӧлапе ду дадqӧртанд.
Зозан незики Усьв бу,
Жь шабуна хwə дьп'у:
— Зани, мерьк'—əwe го,—
Дӧ хорт Симе дьхwəзьн:
Дор we дьчьн, тен həрр'о,
Бь дьл, щəгəр щьйазьн.
Симе дhа гhиштйə,
Панздəh сал ə'мре weйə,
Бьра хwəде бəхт бьде,
Хортəки п'ак р'асти we бе.
— Əw жь к'ижан qəбиленə?
Чь щьснинə, чь оснинə?
Хзаньн, йан дəwлəтинə?
Гəло п'акьн, йан дəwqəлин?
Ə'мрда мəзьн, йан шаhьльн?
— Əwə щаhьл, т'унсьзинə.

Иское Дәло зӧqӧрийә,
Бәгое Әʼли aqосийә,
Бәгойи мерхасә, гәләк qочах,
Иско дьхунә, кәсибә алчах.
— Симе кижани ӈьз дькә,
Иско бәгәм дькә, йан Бәго?
Е дьхwәзә, we qәлән бьдә
Qәwәта кʼе qәлән ӈәйә?
— Ӈьлбәт гәрәк бьдә,
Wәки qәлән тʼӧнәбә,
Әм жи надьне, әʼдәтә,
Qиз бе qәлән, бе ӈӧрмәтә.
Те дәрдьхьм, тӧ инакә,
Симе жь Иско ӈьз дькә,
Тʼәфәкурийа wи жи дькә.
Иско жи дьчә школе,
Ле кʼәсибә әw ве дәме.
Ӈале Әʼли дӈа пʼакә,
Кӧрʼе wи мәрийа дьруʼчкинә,
Дьзие дькә, пʼәра тинә.
Усьв, Зозане ӈе хәбәр дьдан,
Ньшкева мәрьвәк ӈат бал wан,
Усьв дәст-дәст рʼабу сәр пʼйа,
Wи мәрьвирʼа хәбәрда.
Ӈәмбаләки жи жь we банзда,
«Хазйайн» Усьв бь хwәрʼа
Бьр, бо пьштое wи ӈьлдә.

* * *

Эвар бу, мала хwə падвалда
Бун: Зозан, Усьб, Әʼзиз, Симе.
Зəзе нəхwəш бу нава щийа.
Шех Әʼвдо жи hат wедəре,
Ьнтʻина Зəзе бу нава щийа,
Сəри hьлнəдьда сəр бəʼлгийа,
Гəрма wе həбу, налина wе бу,
Ль бəр сери шех руньшти бу,
Де у бав, хушк у бра кʻеляке.
— Гази хwəдекьн,—шех ру мьзда,—
Мəлəкитаус ле бе рəнме, —
Бəр пəсна хəбəр дьда Зəзе,
Qəрəтʻö дьhатьн бəр чəʼва,
Дəст дəрдьхьст бьн лнефе.
Шех го:—hь нəбу, нəбу əва,
Щьн дьгəриньн чьл у чйа,
Həq тö хödане кʻəрəме,
Ль əве кəчʻьке тö бей рəнме.
Гəрəк əз бь qəwəта таусе
Кəчʻехьм шьва мə мале.
Пе шьва мала щьн Тəйар,
Щьна зу жь höндöр дəрхьм.
Чəʼвед Зозане тʻжи hеср бун,
Бибед чəʼва hатьн у чун,
Усьв жи рöhва мəлул бу,
Зозане hеди шехра го: —
— Зəзе бьтьрсə, шехе мьн,
Те бькöжи мьн сəро-бьн.
— На Кəко щан,—Усьв го,—

Qӧрбана ощаха тәбьм,
Wәк'иле малей иро тӧ.
Ә'вдо бәр хwәда хәбәрда,
Го. – hун гьшк hәр'ьнә дәрва...
Зәзе жь пәсна хәбәр дьда.
Шех жи хwәр'а дьгот:
— Ах, тӧ хӧдане к'әрәме,
Qе тӧ т'ӧнәй ль орт'е?
Hәма р'астә... әре, әре...
Ах! стафла, гӧнәк'арьм...
Оh! дьк'әwгрьм, дьлхәдарьм...
Ах! хwәде, мәләкитаус,
Нә гӧнәйә хwәндьн мәр'а...
Әз жь дәрда бумә сәwс.
Шихади готйә «мширеда»[1],
Гәрәк мләте мә нәхунә,
We бьк'әвьн дәна шинә!...
We наве апьк hьлиньн,
Оh! таус, бьра әз qә нәминьм...
Ви Иской әз дьбиньм,
Чаwа к'афьр дьшебиньм,
Чуйә школе, hин буйә
Дьбей сәрхwәшә, дин буйә...
Хәбәр дьдә жь qал у балә,
Сӧр'а дине хwә кьрйә бәталә...
Таус жер'а бәлаке бинә,
К'ок'а wи малва бьqәлинә,
Хәбәр дьдә мqабли динә,
Әw ӧндабә, qә нәминә...

---

[1] мшир, – к'т'еба шихади бӧhӧрти.

Шех дь хwəда дьпоньжи,
Тə дьго рӧке wи дньжи.
Лкеф жь сəр Зəзе hьлда,
Дӧ шьв пəй həв hеди леда.
Зəзе чəв вəкьр, ле тьрсйа,
Рабу руньшт əw щие хwəда,
Дьръшьфи у дькəжйа.
Кьрə қурин у грйа.
Мəрьвед мале чун hӧндӧр,
Зозане кьр курəкур.

* * *

Дəри вəкьр, Иско hат дəрда,
Дит шьвка дəсте шехда,
Диса дьхwəст Зəзехьста,
Əwе йəке wи əсəрда.
Рəнг у рубар ле хəйри,
Мина мəрьве бав ле мьри.
Дьли бь эш, бь кован,
Го, бəс бькьн hун дəрəwан,
Ӧса ль шех əw хӧрщи,
Бь hерса пър, дьли тжи.
Мал тəвhəв бу, Усьв рабу,
Иско дəвда, wеда чу,
Дьл да бəр шех у кəр бу.
Иско го:
— Бəсə hун мə бьхапиньн,
Исафа хwə бьшəwтиньн,
Кӧла ль мə бьсewриньн.
Шех го,—Иско, бьра ӧсабə,

Мәләкитаус хәниме тәбә,
Бьра рьсqе тә тӧнәбә.
— Ћун мә дьхапиньн,—Иско го,
— Ћун хwәденәнасьн,—го Ә'вдо,
Хwәнди наве апьк ћьлтиньн,
Гәрәк ру дне әw нәминьн,
Гӧна жь хwәра дьщьвиньн.
Әв гли жь кӧ тә анинә,
Дьбей,—шех-пир дьхапиньн,
Рьсqе мә жи дьqәлиньн?
Шихади рьсqе wә бьqәлинә.
— Зәзе бь дӧа тә сах набә,
Дохтре we сахкьн, әwe рабә.
Шех кәр бу.
We дәме чә'ве хwә вәкьр Зәзе,
Ль шех нћери, паше ль де.
— Глие шех растьн, Усьв го,—
Гӧне хwә афӧкә, Иско.
Иско го:
— Гӧнә әwә, щех кәда wә дьхӧн,
Wә дьручкиньн, дьхӧн у вәдьхӧн.
Шех го:
— Иско, бьхун, бьхунә,
Бона мә хwәндьн хәнимә,
Әwe wә жь ре дәринә.
Иско жь ћерса хwә дьхар,
Тә дьго дәст пе ле бун дар.
Симе бь wира чә'в qпа́нд,
Бона ћерс нәбә we дәме,
Сәба де бав нәкьн хәме.
Шех жь щие хwә зу рабу,

Жь мал дәркәт, бь хәйд чу.
Иско жи чу дохтр ани...
Зәзе го:
— Дһа шех нәйньн сәр мьн,
Дохтр бьра мьн сахкьн.
Дохтр Зәзе пак нһери,
Дәрман жера нвиси,
Паше бь Усьвра хәбәрда:
— Жь ве падвале дәрен дһа...
Пәй вәхарьна дәрманара,
Зәзе қәнщ бу чәнд рож шунда.

СӘРЕ ПЕНЩА

К'учәкә тәнгда һәр чар һәвал:
Гикор, Гоги, Васо, Бәго,
Ль we дькьрьн қарәқар,
Әw һар бубун, мәрьв дьго.
Әwана хөмар дьлистьн,
Зәр давитьн бь дьле ша,
Пера жи чока xwә дьхьстьн,
У дьготьн «К'әспо»[1] awa...
— П'әред мә зәфьн,— Бәго дьго,—
Бь әшq бьлизьн мина һәрро.
Әw йәк әшqә бефтйа.
Шәqә-шәqа зәра бу,
Бәр шәмала ләмпе ль we
Зәред спи то-то дьбун,
Кәwaca хорта һатьбу.

[1] К'әспо—к'ап

Бу эвар, тари бу һәма,
Стәйрка ль әзмин көлилкдан,
Һив жи мина мришка көрка
Бәрбь роавае дьмәшйа.
Ба ль сурәте wан дьхьст,
Һенкайи радьхьст.
Щарна ль һәв сйар дьбун,
Бь лаqрди һәв ша дьбун.
Щарәке Васо зәр авит,
Дәwса пенща, шәшәк лист.
Гикор һерс бу, дьл ле көта,
Васо глик же бһист.
Wана һәврa дан хәбәра;
Де, бав, иди тьшт нәма.
— Шени деди... Гиқор го,
Нәмәрди кьр, көлмәк да Васо.
Бәго, Гоги кәтьн орте,
Ле бу qарин, хәбәрдан.
Жандәрмәк һат we дәме,
Бь qрмә xwә wанра гиһанд,
Жандарм жи йәки тәрьки
Һурмәзьн бу, смеле рәш ле,
Лawьк дьбьрьн участке wи.
Гоги көлмәк ль жандарм да,
Әw шәwши, щида нәжйа,
Ль әрде кәт шида ма.
Дәсте жандарм qрмә дәранин,
Һәр чар бь һәврa зу рәвин,
Кuча тарида әwан qьл бун,
Жь бәр чәва мьна бун.

* * *

Бəго у һəвал дьлша бун;
К'еләка К'ӧр'е р'уньшти бун;
Wана ль аш дьнһер'ин;
Чəрхед we һеди дьзьвьр'ин,
Тə дьго ə'мр жи ӧсанə,
Дьчə ча чəрха ашанə.
Р'ожə, нивр'ож, һəwа гəрм бу,
Р'ое ль жор дьqжьланд;
Соqаqер'а мəри дьчун,
Ава К'ӧр'е нəрм дьлиланд.
Гик'ор Бəгор'а хəбəрда:
— Симе р'ьндə, гһиштийə дһа,
Тӧ we дьхwəзи əм заньн,
Əw тə дьхwəзə, əм ньзаньн?
Гӧлийə дрежьн, бəжнə бльнд,
Бӧрӧ р'əшьн, мина qəйт'ан,
Пози пижин, дранə зивин,
Ч'əвə гьрьн, мина һив.
Лев зравьн, мина к'аг'əтə,
Əшqа мəрийа пер'а те.
— Маладес, то,—Гоги го,
Маладес, чеми[1] дзмо.[2]
Буйи нвисарчи то иро.
Кьрьн п'ирqин, гьшк к'əнйан,
У бь Бəго шабун əwан.

---

[1] чеми—мьн
[2] дзмо—бра

— Әw дьхwәзә тә, Бәго,—
Бь дәве кән Гикор го,
— Ћале баве we жи пакә,
We бьхwәзә, нана накә.
Васо рабу сәр хwә: пйа
У рәqси таши-туши!
Гьшк бь ћәвра дькәнйан,
Дәст льћәвхьстьн бона wи.
Паше әwана саћьл бун,
У руньштьн диса кәр бун.
Бәго го:
— Дьбен Симе мьн нахwәзә,
Әw Иское Дәло дьхwәзә.
— Дьл у мьл әм ньзаньн,
Әме тәра бьрәвиньн.
— Растә, растә, Гикор го,
Бәшәр ле хwәш щаб да Бәго:
— Ћун әдәте мә ньзаньн,
Wәки Симе бьрәвиньм,
We пьр qәлән мьн бьстиньн.
Гикор го:
— Ле wәки qәлән тө нәди?
— We мьн бькөжьн әwан йәq
— Пah! пah!—бь кән го Васо,—
Әw жи Усьв, коре хwәва,
Пah! пah! пah! ha, ha, ha!...
Бәго го:
— Мина әдәте wә нинә,
Пьзмамед wи ль пьштенә,
Нав көрда ћәнә бәр у qәбил,

Пьзмам жи бо һəв мьринə.
Ңəта wи чахи Гикор кəр бу,
Ле ньшкева əw пър һерс бу,
Жь һерс-кованe xwə дьсот,
Əwи ньлда Бəгора гот:
— Əмe wан бьдьн бəр хəнщəра,
Кока wан биньн вандəра.
Бəго кəнйа, го,—əви динə,
Əw пьрсəкə һеса нинə.
— Мьн шəре кӧрда дийə,—го Васо,
Wанра шəр кьрьн бе фəйдəйə,
— Симера пəвкəтии?—Гикор го,
— Һəр щарəке мьн пьрсийə,
Ле əwe прчӧе xwə кьрйə,
Тə дьго ңəтка we мьн бьрйə.
— Wəрə əм ль щики we бьбиньн,
Хəнщəра бал бьбьрдиньн,
У əwe рьнд бьтьрсиньн.
Бəго го:
— Лəзəки дьн шуида əwe
Бе, һəрə сука Йармунке,
Сəр ве пъра Мухранскиера.
Гикор го:
— Баш, əм жи һəма һивиебьн.
— Бьрабə, бь мерани Васо го,—
Əмe лехьн; qьркьн дзмо.
У финка туж бəр xwə кшанд,
Нав һəweда зу-зу ңəжанд.
Ле гьшк кəр бун əwe дəмe,
Тə дьго һəвра дькьрьн хəмe.

* * *

Әw соqаqа бәр К'өре бу,—
Арганчик һат, дәрбаз бу,
Сәр аргане мьшкәк дестда,
Дьфькри, сәри бәрда.
Гикор го:
— Һей! дзмо, йди суда,
Денги дадим мы тебе.
Арганчи wа кәр у лал,
Бәрбь К'өре зу чу хар,
У бал хорта сәкьни,
Әw wәстйайи бу: дәмни.
— Һәма нһа, бо бәхте Бәго,
Бьра мьшке тә, Васо го,—
Жь qөтие кагәзе бәхт дәрхә,
Ле аргане бәре лехә.
Арганчи руньшт сәр кәвьр,
Бал лawка у дәст пе кьр,
Чәрха аргане wи нәжанд,
К'ламәк пера хwәш лиланд.
К'лам у дәнге аргане,
Һьм нөрмина чәме К'өре,
Т'әв һәв дьбун, ча сазбәнди,
Дьшәwтандьн дьлед бәнги.
Арганчи дьстра дәрде йаре
Дьл у ннав данин харе:
«Дәрде йаре йар занә,
Шан ле, ле, ле, щан ле, ле.
Йар дьмашьн жь дьланә:
Шан ле, ле, ле, щан ле, ле.
Хwәстьна бе дьл бе фәйдәйә,

Щан ле, ле, ле, щан ле, ле.
Мәфа we жи qə тӧнәйə,
Щан ле, ле, ле, щан ле, ле.
Бьра xwəзьла мьн wибə,
Щан ле, ле, ле, щан ле, ле.
Е дьбинə, дьл дьстинə,
Щан ле, ле, ле, щан ле, ле.»

— Маладес, браво, браво,
Васо пәйе wи дьда,
Диса бежə, дзмо, диса
К'ламед xwəш бежə ищар,
Арганчи стра «həwape»,
Паше сазхьст «бардзр сарер».

Дьле хорта дьшəwьти,
Р'ӧке wана дьпəрьти.
Дьмьлмьли ава К'ӧре,
Ба жи клама xwə дьбе.

Васо го:
— Сах бьмини арганчи,
Дьбей клама хернəди:
К'лама дьле кзьри,
Йа Саро, Ануша мьри.
Hha мьшке xwəра бежə,
Бьра намəке дəрхə əw,
Чка Бəгое hесра брежə,
Йан дəст бинə Сима бəдəw?
Аргангчи тьштəк нишани мьшкда,
Мьшк бь дəв намəк жь qӧтие hьлда,

Гоги вәкьр у хwәнд, урьси бу.
Намеда малəк нвиси бу:
«Хорто, пешйа тə тӧнə чəтни,
Гəрəк хəмед дьла бьрəвини,
Заньбə, йара хwə те бьстини»
Лawьк бь həврʻа пърʻ ша бун,
Готьн,—бəхте Бəго вəбу.
Жь хорта пʻəрə стəнд арганчи,
Дьлбар дуркʻəт əw жь wи щи.

*
* *

Гикʻор ль мьле Бəго хьст,
— Тӧ гhишти мразе хwə, го,
Магарич,—ль чока хwə хьст,
Сим йа тəйə, həма иро.
Паше лawьк гь зу кəрʻ бун,
Гь дьфькрин кʻур у дур,
Бь кьрьнед хwəва əw мжул бун,
Кʻӧрʻе бь wанрʻа дьстра «дə лур».
— Гикʻор щан, Бəго хəбəрда,—
Ахьр əм жи мəзьн дьбьн,
Əме бь дьзие кʻода həрʻьн?
Гикʻор го:
— Мəзьнбун чи мəрʻанə, то!
Бьдьзьн, бьхӧн, əме нhа,
Мəзьн жи бун. бьмьрьн дhа..
— Рʻастə, рʻастə, ha! ha! ha!...
Гот Васо, həврʻа кəнйан.
Гикʻор го,—
Ле əм чawa бькьн, Бəго?

— Әме бьхәбьтн, брано,
— Бәго щан, әз чәнд сал пешда
Дьхәбьтим фабрикәкеда
Фабрика «Адилхановда».
Чаwа шагьрт hатьм hьлдан,
Гәрәк бьбума әз солдру,
Мәhе се манат дьдан мьн wан,
Бәго го,—баве тә заньбу?
Фабрикеда палә зәф бун?
— Пенсьд мәри зедәтьр бун.
— Ле чьма тӧ дәркәти?
Пәрә hндьк бун, тӧ рәвии?
— Роке хазейн hат hӧндӧр,
Мьн щотә сол дьдрут,
Әwи бь hерс дан мьн авьр,
Чьмки мьн сол хар дру бун.
Го,—чьма hа тӧ дьдруйи?
Мьн го,—щурәки дьн ньзаньм,
Әw ль мьн hерс бу, го,—кучьк,
Мьн жи щаб да:—Тӧйи кучьк.
Ах! Бәго щан, силәк ль мьнхьст
Кәтьм у әз дам бәр пкина,
Wи ль мьн дьда бәро-пьщт,
Пала хлаз кьрьм жь wийа,
Әзе чаwа бьхәбтйама?
Бәго го,—растә, растә, әре,
Чәтьнә мәри бьминә ль we,
Мәрие ӧса кучьк, буржу,
Рӧке мәрьв дәрдьхьн, дьсун.
Гикор го:

— Дһа әз нәчум фабрике,
Әз чум мале қьчәке,
Мануке баве мьн пе ньсйа,
Дьл жи ле кур-кур қөсйа
Го бь дьлэши:
— Чәтьн дьжин әм вьра,
Ле әм намьрьн, нәкә хәма.
Гоги го:
— Ңале мьн жи өса бу,
Бәр дәсте тощарәки бум,
Наве wи Гогиашвили бу,
Әw гөрщәки зөлмкар бу.
Рожәке дькана wида,
Ңур-мур прти дьфрот мьн,
Бәр дәгле хәwра чум шида,
Ле разай wи әз дитьм,
Бь пина wи да мьн.
Мьн жи дарәк жь әрде, ньлда,
Жорда ани, қафе wида,
Әw шәwши, wәлгәрйа,
Мьн we дәме жь щи банзда...
Паше ңәвра гьшк кәр бун,
Ава Көре дьмьлмьли,
Сәри бәржер: поньжи бун,
Лаwьк ңәвал, wa дәмни.
Васо го:
— Ңәла бьнһер, wайә Симе,
Дьчә сука Йармунке,
Әм ңәрьн бал we, wәрьн,
Глие xwә бежьн йәкщарьн.

Гик'ор го:
— Әре, wәрә, әм жер'а бежьн,
Ле бьхӧр'щьн, бьтьрсиньн,
Хофе дьлда бькьн сежьн,
Дәсте we Иско бьqәтиньн.

* * *

Һәр чар һәвал р'абун сәр хwә,
Wана бь ләз дан пәй Симе,
Васо го,—п'әре мә т'ӧнә,
Бәго Симер'а тӧ хәбәрдә,
Сукеда әме хwә бьхар'щиньн,
У дәсте хwә бьп'әлиньн.
Жь хwәр'а п'әра әм дәст биньн.
Бәр дәг'лар'а әwан чун.
Нав сукеда бәта вәбун,
Тьштфроша дькьрьн гази:
— Вашли, вашли[1], һей мсхали[2]!..
Йаблоко! груши, очень хорошие...
Батоно[3], моди ак', моди ак'...
Бәго Симе дит, бь дьле ша
Дьхwәст бь wер'а хәбәрда.
— Т'ӧ йа мьни, Симе щан,
Тә ньз дькьм әз т'әмам.
— Тә настиньм, ло Бәго,
Бь эшьзайи Симе го.

---

[1] вашли—сев
[2] мсхали—һӧрме
[3] Батоно—аг'а

— Әзе тә бьрәвиньм, дине,
Тӧ бь мьнрә нәкәв кине.
— Тӧ нькари мьн бьрәвини,
Хунрәтьне те бьсewрини.
— Әзе сәре Иское тә жекьм...
— Пьзмамед Иское тә шәржекьн.
Пәй wи гли нәчә йәqин,
Жь we йәке дәст бькшин.
— Qәләне wә пър стӧе мьн,
— Мале кәрам мә нә лазьм.
Пәред дьзие әм нахwәзьн,
Әм нә храбьн, нә жи дьзьн.
Бәго hерс бу, дьли кован,
Тамаред wида хуне лист,
Дьле wи пәйhәв дькӧта,
Мина гежа тьшт нә дьбhист.
Ӧса шаш бу, хwә ӧнда кьр,
Паше бәре хwә Симеда кьр,
Хәнщәр жь пьшт хwә qәвз кьр.
У хwә ркеви Симе кьр.
Симе жи льwe кьрә qирин,
Бажарлийа кьрьн wирин,
Гӧрщәки гьрт дәсте Бәго,
— hей,—го, чь дьхwәзи, касо?[1]
Ле жь дурва дӧ жандарма
Ль Бәго, Симе дьнhерин,
Пирqина wан бу, дькәнйан,
Иәки го,—курдеби йәман[2].

---

[1] Касо—мәрьв

[2] Кӧрдә бәтәрьн

Мәри тӀжи дора wан бун,
Готьн:—ПӀакә, тьштәк нәбу.
Ћәвалед Бәго жи ћатьн wеда,
ПӀәред жьнәке дьзи бун wана,
Жьньке ћәwар дькьр бажарлийа,
ПӀори гьжьк, сәр сурьтада
Ћатьбу харе у дьгрийа.
Ле хорта хwә мьна кьрьн,
ПӀәред жьньке хлаз кьрьн.
Wан Бәгора хwә гићандьн,
Ћаләки храбда әw шебандьн.
Гоги дәсте Симе гьрт,
Ль Бәго ћерс бу wе дәме,
Гикор жи ћерс бу, хwә рагьрт,
Го,—Симе, тӧ нәкә хәме.
Суке дәркәтьн әwана,
Щеба wан тӀжи, бь әщq бун,
Васо кәнйа, Симера хәбәрда,
Го,—Щәгәре мә тӧ нәкә хун.
Гикор го:
— Искойи кәсибә, Симе,
Wәрә Бәго бьстинә...
— Әз Бәго настьньм,
РӀӧће хwә напәртиньм.
— Заньбә, wәки тӧ нәстини,
Ль ве днйае тӧ намини.
Симе жь хорта зу qәтйа,
Хорт жи пашда вәгәрйан,
Симе рӧћва нә дьлбар,
Дьли тӀжи, дьли хәдар,

Һеср жь чәʻва дьһатьн хар.
Симе чу бәр кәвийа Кʻӧрʻе,
Чʻәвед we тʻжи, һесрә ле.
Чәрхед ашә нав аве—
Тә дьго дьстрен бәхте we.
Симе хwәрʻа дьлубанд,
Жь дңйа qәлпә-qәлпәзәнг,
Хwәрʻа дьгот у дьбланд,
Паше әw кәрʻ бу, ма бе дәнг.
Һеср диса we дьбаранд,

Симе дьстре рʻәх Кʻӧрʻе:

— «Бәхте мьн тʻӧнә, бе бәхтьм,
Кʻӧрʻе, бо мьн тӧ бьстре,
Дһа дәнг жь мьн дәрнае,
Дәрд у кӧлед мьн тӧ бьбе.

Пелед тә wa дьмьлмьльн,
Дәрде тә жи һәйә гәло?
Тӧ жи дьгрий, дькʻәwгри,
Гәло тӧ жи надәбри?

Ах! Кʻӧрʻе шан, Кʻӧрʻе щан,
Бәхте мьн тʻӧнә, бе бәхтьм,
Әзе бьдьм рʻӧһ у щан
Дь пеле тәда ӧндабьм».

Симе дьгот, дьбланд,
Дьл у кнав дани харе,

Гӧл-гӧл ћеср дьбаранд:
— Ћәй wax, ль мьн дьлхәдаре!

Нә дьлкәтие мьн Искойә,
Дәлале мьнә, бо мьн ройә:
Бьра хәнщәре дьле мьнхьн,
Настиньм Бәго, бьра лехьн...

На, әзе xwә бавем К'ӧре,
Мьна бьбьм нав пелед we...
Ах! нәминьм ру дне,
Әw йәке Иско кәдәр бе...»

Гьмин, гӧжина бажар бу,
Ћәр кәс дәрде xwәда бу.
У суквана тьшт дьфротьн,
Ле ед сәрxwәш клам дьготьн.

Симе сурәт паqьш кьр,
У сәре xwә ани-бьр,
Тә дьго Т'флис жи дьгрийа,
Дьћат грие тәйр у туйа.

We дәме we дьл да бәр xwә:
—На, әз нә бе xwәйимә,
Шәр лазьмә, шәр лазьмә,
Пешйа гьшка әме шәркьн.

Пешйа әдәт әме шәркьн...
Нә пьзмамед мьн жи ћәнә,
Ћәр йәк qаси шерәкийә,
We ль Бәго бькьн фәрwарьн,

П'ост ле бьгӧрон, биньн харьн,
Чьма дәст бәр xwә ћьлиньм?
Симе ӧса дьфькри,
Дьп'әръти, дькәwгьри.

Әwe ӧса бь дьле хәдар,
К'ӧр'е дур кәт, бәри да мал,
Ча йәкә тәйроке лецайи,
Qнщьли бу ћәв дьле we тари.

СӘРЕ ШӘША

Щинар шанә мала Усьвва,
Ле П'әйо, Мәйанә у Ә'зиз
Лъ шиша дьхьн шишлька
У дьстрен: дәнге wан зиз.
Әwe гаве Зозанә кӧр'ә,
Кӧба qизе дьлда п'ър'ә,
К'әни девда әw дьгәр'ә,
Мәйана кнез чәнд жьнава,
Нав чъ'лкед худанеда,
Ль р'әх ситьл у бәроша
Харьне ль ћәв дьхә бь ћәска
Мәри тен от'ахе у дәртен,
Шайе дьлада п'әрвәдайә,
Ћьнәк дьлизьн, ћьнәк дьстрен,
Нишанийә, кәwac ћәйә.
Хӧйа дькә Гощор дурва,
Дьбей дькәнә бь бажарр'а.
Р'о у Гощор ћәма ћәвр'а,
Дьстрен дәрћәq бәхте йаре.

Бина шишлька дәрва тейә,
Дәр у һөндөр әшqә, шаийә.
Мәйане го:
— Усьв, дә зу бькьн, нһа
Хазгиние Симе we бен вьра,
Гәрәк һазьркьм сфра.
Дә тө зани Мәйанә,
Qиз—бук тәрa дәстурда,
Өсакә, һәр тьшт пакбә.

* * *

Хазгини һатьн лә'зәки шунда,
Усьв, Зозан, пьзмамава
Готьн:—wә сәр сәри, һәрдө тә'ва.
Шех Ә'до жи һатьбу wанрa,
Сәрдә'wәти, Мирзое Озман,
Хорте бәнгзхwәши дьлован.
Өса жи пера пьзмамед wан
Мәйанә, Усьв у пьзмам,
Дора мевана радwәстйан.
У ширьн-ширьн хәбәр дьдан.
Дора тәхтә гь руньштьн,
Дәст пе кьрьн у хәбәрдан,
Дьзвьрин бәро-пьштьн,
Йәки щаба е дьн дьда.
Хәбәр дьдан бь әшq wана,
Дәрһәq ләшкәре болшевика,
Дәрһәq ферьз, шәре wана,
Өсйан, шәре буржу-пала.
Паше хөрәк анин орте,

Дагьртьн финщанед араqе,
Мирзо жи кьрьн т'әмәда,
Wи финщана xwә ћьлда,
Дәст к'ефе кьр әwи awa:
— Бь сламәти, ве эваре,
Салг'ийа Усьв, йа ве мале.
Әм ћатьнә нишание,
Ћәмин ћәйә «әрекьрьн»,
Нишан бькьн әме Симе,
Дә ћазьрбьн, дә зу бькьн.
Бьра сахбьн, Усьв, Зозан,
Qиза xwә баш xwәй кьрьнә,
Әз вәдөхөм салг'ийа wан,
Wәки әм гь ша кьрьнә.
Qәлән дћа ћатйә бьр'ин,
Ида саз буйә ћәр тьшт ћәмин.
— Чьqасә qәлән, бежә Мирзо?
Бь деме г'өләш Qәрәман го:
— Панздәћ зер' у се хәлат,
Әнт'әрики тишин' шбет.
Бо Зозане, Бо Пәйо жи
Qәмәкә зивин, авзерк'ьри.
— Бьмбарәкбә, го шех Әдо,
Сәр к'аса сәрдә'wәти йа Мирзо.
Шәро к'лама щмаә'те го:
«Wәй баране, wәй баране,
Wәй баране, wәй баране,
Ве баране чь кьр, чь кьр,
Инше бари, шәмие вәкьр:
К'ьнщед бук'е т'әмам шьл кьр,
Хелийа буке шәрпәзә кьр.

Лawк чунә һайастане,
Анин брьнще ве нишане.
Чь барана сәр пайиза,
Лawьк чунә какьле гуза,
Хәw xwәш бунә пашьле қиза.
Чь барана сәр бһара,
Лawьк чунә какьле дара,
Хәw xwәш бунә пашьле йара».

— Экстра... әшqа Шәро,
К'әни девда Мирзо го,
Гьшка һәвра вәхарьн,
— Бьра ббә әшqа Смо.

Паше Мирзо бь дьле бар,
Кьрә қөртин, араq вәхар,
Готьн:—хере we ббини,
П'ьр төбжии, сах бьмини.

Паше шех Ә'до кас һьлда,
Ә'нийа фрә ле хөида,
Р'у, смеле xwә мьзда,
Дьнһери wи тәмида.

Го:—Мридно, гәли бра,
Йа көһатйә жь хөда,
Пеши нае гьртьн төщара,
Wи дьнһерьн мәри, днйа.

Бьмбарәкбә әв пекһатьн,
Дьлед мә жи бь wан шабьн.

Бьра сагләмйа Усьвбә,
Йа мала wи у зарабә.

Усьв го:
— Зәф разимә, кәке щан,
Бьра сагби, әз қөрбан.

Шех го:
— Херхазе тә бьра шабә,
Джмьне тә жи бьра корбә.
Шәро клама «хозандаге» го
Пера жи мәйе хьст Ә'го.

Әшqа Усьвбә,—Бәдьр го,—
Әм гәләки шанә иро,
Әва шайа hана бла
Бьбә бәр дәре wә гьшка,
Әва әшqа Усьве бра.

Зозане го:
— Hун сәр чәвед мьнра hатьнә,
Нькарьм бежьм, зәф чәтьнә...
Усьв каса xwә hьлда,
У смелед рәш бада,
Тә дьго бәхтра дькәнйа.
Бәшәра xwәш ле, әwи го:
— Хер hатьнә hун вьра,
Сәр сәре мьн, hәрдө чәва.
Qизәкә, қөрбана wәбә,
(Симе дурва дькәнйа),
Әвә готьна мә көрда.

Һун һатьнә нишание,
Мә бьрйә qәләне Симе...
Qиз әwләда wәйә иро,
Әз ангори глие Мирзо
Вәдьхӧм әшqа хwә,
Гәләки жь wә разимә.
Мирзо го:
— Кламәке бежә Шәро,
Шәро тли кьр гӧһе хwә,
Wи клама «Һәкимо» го.

«Хwәде мере хwәде дьнәбини
Бәсә, тӧ бь мьн бьки нази,
Wәрә мәлнәмәк жь брине
Бриндаре мала баве мьнра чекә:
Жь дуве нькька, жь доне зәйте,
Әшqера бьде шире тәйре мәзи,
Әзе пешкеши нәкиме хwәкьм
Мал-нале днйальке.
Әвдальм, Әвдальм, Әвдальм.
Һәкимо, бой хwәдебә, брине
Бриндаре мала баве мьн
Хәдарьн, нәэшинә.
Һәкимо, хатре мер-мерхасаки,
Qӧтийа ду—дәрмана wи али һьлдә,
Зукә, wәрә ви али.
Wәрә мәлнәмәке брине бриндаре
Мала баве мьнра чекә жь дуве нькька,
Жь доне зәйте, әшqера бьде шире тәйре бәри,
Әзе пешкеши нәкиме хwәкьм мал-нале
Днйальке, зере сәре ван пирәка.

Һәгәр бәгәм нәкьр, әзе гешкеши **нәкиме хwәкьм**
Бохче зер'—зиве хwә һәрсали».

Хсртә сәрхwәшьн у шанә,
Лаwька бәр дәри шәр' кьрьн,
—Диа тә,... баве тә.... wан **дьготьн,**
Хәншәр дестда һьлдьбьрин,
Мирзо, ед дьн әw жь һәв кьрьн.
Диса һатьн, гь руньштьн,
У гонжин, лев дахьстьн,
Шинә тә дьго сәр wанда һат,
Дьле хазгинийа wa бу бәрбат.

Мирзо го:—
К'ефа хwә бькьн, әwә щаһьльн...
Хазгини руньштьн, к'еф кьрьн,
Мәйане, Симе хөрәк данин,
Шәрәф жи һәй мәйе дьхә,
Малда шаийә, диса к'ефә.

Сәрдә'wәти т'әмәзи һьлда,
Гөстиләкә зер' жи пер'а,
Әwи ньшк гьрт дәсте Симе,
К'әни девда, ани орт'е.

Т'әмәзик греда сәре we,
Гөстилк жи кьрә т'лие,
Wи рамуса сәре буке,
Бәре хwә да щмаә'те,

Го:—
Бьра бьмбарәк пирозбә,

Бе дәwи у бе дозбә.
Паше жи шех хәбәрда,
Бәрбь Усьв зу рawәстйа.
Дәло анин бал Усьв,
Тлийа wанә бәранис,
Шех да бәр hәв we дәме,
Бь әдәте хwә кӧрдие,
Тлийа Дәло ль жоре,
Йа Усьв жи дахьст жере,
У гот хәбәред нәкahе:
— Усьве бра, наве qиза тә Симе,
Жь нав у дьле Зозане,
Бь готьн, хwәстьна хwәде,
Йа Рәсул пехәмбәр, бьнәкah,
Бь дьл у әшq дьдә Иское
Кӧре Дәло, жь нав у дьле
Хәзале, wәки бьбьн мер у жьн...
Усьв го, —
Qайильм. Пәй готьна Усьвра
Шех гот,—фәтка.
Паше малда говәнд гьртьн,
Мәйа лехьстьн у листьн,
Qиз у хорта клам готьн,
Гәләк листьн, гәләк ша бун,
Дәрәнг жь hәв әw бәла бун.

СӘРЕ КӘВТА

Диса багда, е Александров,
Щие Бәго, hәвалед хwәва
Ле топ дьбун, бь тьрс у хоф,

У шewр дькьрьн һәргава,
Шewр кьрьн wана диса.
Дьбу қалмәқалма wана,
Дьготьн дәрһәq кьрьнед роже,
Һәврә кәтьбун дә'w у дозе.
Ләмп багада дьтәйсйан,
Тә дьго бь wан дькәнйан.
Qиз у бука дькьрьн сәйран,
Wан дьнһерин у шаш дьман.
Паше дь бьн багәкида
Сәр көрсики әw руньштьн,
Көба пәра дьле wанда,
Һәй рудньштьн у радьбун пйа,
Васо жь щи рабу сәр пйа,
Жь щеба xwә дәрхьст пәрә,
— Әвә кара мьн паһ! паһ!...
Сәре Васо xwәшбә һәргав.
Гикор жи пенщ зер дәрхьстьн,
Го,—әвә иро кара мьн.
Дәдо жи драв дәрхьстьн,
Го,—әвә иро кара мьн.
Гоги го,—
— Бәси мә мәһәкейә,
Һун дьбиньн мере чейә?
Таши-туши, таши-туши,
Таши-туши, таши-туши.
Дәсте xwә һәв дьхьст wи,
Пера дьлист трнги.
Һәвал жи пера ша дьбун,
Ле Бәгойи мәлул бу.
Дур дьнһери, дьтоньжи,

Гикӧр го,— инч э патаһел, то?[1]
Гьшка һәврәа готьн wи:
Чь буйә, чь буйә, Бәго?
Бәго сәри һьлбәи, го:
Симе данә Иско, Иско...
— Нишан кьрьнә?—пьрс кьр Каро.
— Нишан кьрьнә, щаб да Бәго.
Каро әнийа хwә хьст, лубанд,
Гь рабун пйа ль бәр даре,
Һерсе Бәго дьхәнқанд.
Гоги дәст да сәр хәнщәре,
Кӧер дәстада, дьбьрьн, данин,
Дькьрьн ахин у ьнтӧин.
Васо го:
— Гәрәк мәщала әм дәст биньн,
Кӧока Иско бьқәлиньн,
Рӧһе wи жь қальб дәриньн,
Сима зәрин же бьстиньн.
Бәго го:
— Пьзмамед Иско зәфьн,
Гоги го:
— Әме wан бьдьн бәр кера,
Гикӧр го:
— Кӧрдәа шәркьрьн чәтьнә,
Дәwа көштийа пър дькшинә.
«Бсәкти» кокә мәрийа тинә.
Һәвал бь дьле көли-брин,
Рӧк у щанва дькәwгрин,
Хуна хӧда вәқәпчин,

[1] чь қәwмийә, ло? (әрмәни).

Бона Бәго дьгәрьтин.
Васо го:
— Әм бь һәврға хәбәре бьдьн,
Хәбәра братие, бред амьн,
Wәки Бәго нәһельн мәлул,
Ль бәр Иско әм нәбьн qул.
Wан гьшка бь һерс у кован,
Паше бь һәврға дьлован,
Хәбәр дьдан тәко-тәк,
Хәбәра xwә wан кьрьн йәк.
Wәки кома wана һәврға,
Иско бьдьн бәр хәнщәра,
Симе жь дәст wан дәриньн,
Жь Бәгорға әw зу биньн.

* * *

Ниве шәве дәрбаз буйә,
Бажари кәр: хәwедайә.
Әли у Шәме ншйарьн,
Һивийа Бәгое дьлхәдарьн,
Тьрсе мина рәшьк-тарие
Ль сәр бажар гәрвәдайә,
Нә рәкәтьн Әли, Шәме,
Бәго буйә пәшк бәлайә.
Жь пенщ көрға Бәго майә,
Һәмә әw тае тәнейә;
Жь се qиза Ханьм майә,
Әw гөмана де, бавейә,
Бәго тьме, Бәго һәр шәв
Дәрәнг дьһат әw мале,

Де жи бе хәw, бави бе хәw,
Һәврә дькәтьн гәнщ у qале.
Шәме го:
— Ньзам нһа кӧйә Бәго,
Ль дьзиейә, йан хӧмаре?
Ль соqаqа дьгәрә гәло?
Хәлq жи дькә ль мьн qаре.
Мьн пӧркӧре, мьн бе чаре,
Мьн һесире, бәләнгазе,
Һеср жь чәва дьһатьн харе,
Хәw нә дьһат, wәки разе.
— Хwәде дькә, хwәде дькә,
Ах! йа рәби, гӧнәкарьм.
Жь qәһр заре мә азакә.
Ә'ли щида руньшти,
Мштьк девда дькшанд,
Ча мәрики хернәди,
Дәрде дьла дадwәшанд,
Шәме го:
— Мерьк, мере кәднәлало,
Дәрд-кӧле днйае бало,
Гәма Бәго бькшинә,
Жь we рйа шаш wи дәринә.

* * *

Ньшкewа Бәго дәри вәкьр,
Бь гаве нәрм һатә һӧндӧр;
Әwи нәхwәш руньшт сәр щи,
Сәре wи бәржер пӧньжи.

Падваләкеда ләмп ведькәт,
Ћиса wea дабу диwер.
Лә'зәки кәр' бу пева к'өлфәт,
Р'өће шәрме кәт'бу мале.

Бәго жь щебе ньшкева
Драв дәрхьст да сәр щийа:
— Qазьнща мьнә иро әва,
Папирос ћәта ниви девда.

Го,—дае, ћане ван зер'а
Бьбә, нишани Усьвдә,
Бе т'ө нәкә фкара,
Qәләне тә we гәләкбә.

Бьра нишание вәгәр'инә,
Бежә Симе Бәго бьстинә.
Дае, wәки тә пек ани,
Т'ө әзиза мьни әйни.

Шәме го,—Иско Симе хwәстийә, лаwo,
Әw йәк набә qә т'ө щара,
Хәбатчие ћәлалә Иско.
Те ль мә пьр'ки нәйара.

Әли го:
— Әw к'әда тә ћәрамә.
Әw к'асәкә жә'ра щамә,
Дравед ӫса нахwәзьм.
Дьзийа тәр'а нә щайзьм.

Бәго гот:—
Әw дравед дәwләтийанӷ,
Хәбата wә бо wанә,
Гәрәк әw бен ҭаланкьрьн,
Бо жь кәрба зу бьмьрьн.

— Те иро бьдьзи пәред wана,
Сбе жи дравед кәсиба.
Дравед дьзие қәҭл-хуньн.
Мәрийара мьрьне дьһуньн.
Шәме го:

— Пәре дьзие мә нәрамьн.
Мина жәра кас у щамьн:
Иско жь фабрика ҭҭуне
Ча нарәвә, дьхәбтә һәрро?

Әw капека жь we тинә,
Комәке дьдә мала xwә.

— Ҭәрка дьзие бьдә, лаwo,
Тае ҭәнейи тӧ бо мә.
Те бейи гьртьн, бәсә, лаwo,
Дьзи мала мәра шәрмә.

Тӧ жи бькәв фабрикәке
Бьхәбтә, чаwa Иско.
Комәке бьдә де у баве,
Йа қәнщ әвә, әвә, лаwo.

Ханьме го:
— Әре Бәго, бре әзиз,

Бьдә хатьре хушка хwә,
Әз қӧрбана әнийа тә сис
Йа тӧ дьки тәрке бьдә.

— Хенжь дьзие, Бәго, лаwо,
Пәй Симе дьчи, Шәме го,—
Ахьр әwә нишан кьрийә,
Бо we һәма Искойи мьрийә.

— Дае набә, әзе бьстиньм,
Әwe бь зор хwәра биньм,
Тӧ щар әз we накьм жь бир,
Бо рәва we дькьм твдир.

— Wәй ль мьн! Шәме кьр қирин,
Ча сәwдасәр, чаwа дин.
— Чьма қәтле дьки мале?
Мә дьки нав гәнщ у қале.

Шәме wа щида кәр бу,
Әwe тewа қәтле дькшанд,
Рйа рәш һивийа Бәго бу,
Һерсе Әли дьфәтсанд.

Әли ль Бәго нһери,
Дит рәнге wии спичолки;
— Тәрка дьзие бьдә, лаwо,
Тәрка Симе бьдә, лаwо.

Тфлиседа мәзьн буйи,
Һәла щаһьли, һәла хами,

Ә'дәте мә тӧ ньзани,
Ћәла хаки, тӧ нәзани.

Р'әва жьне нав кӧрдада
Храбийә сәре сәрда,
Бо we йәке барьш дьбьн,
Йан жи гәләк мер тен кӧштьн.

— Баве тә р'аст дьбе, лawo,—
Бь дьле брин Шәме го,—
Wәки Симе бьр'әвини,
Ле те qәлән жь кӧ бини?

Нава мәда «бсәкти» ћәйә,
Qәбиле р'абьн бәр qәбила,
Мере бен кӧштьн бадићәwa.

Бәго го:
— Ћәвалед мьн гәләкьн,
Әwан мерьн, әw шерьн,
Гьшкә бь кер—хәнщәрьн,
Жь тӧ кәси хофе нагьрьн.

Ә'ли го:
— Әwан жь хужана натьрсьн,
Ћуньн, wәки бәләнгазьн,
Мәрьвед Иско зӧqӧринә,
Ћәр йәк жь wан шерәки динә.
Ә'лое кок'а мә бинә,
Тӧ we йәке тьм бир бинә,
Кӧр'ед хәлqе нә мьринә.

Жь мә вәгәр, Бәго щан,
Бре мьн, әз қөрбан.

Шәме го:
— Мә нәкә нав хәм-хьйала,
Ченәкә мәра дәрд у көла.
Гөне тә де у баве нае?
Те қйамәте бьди щабе.

Ханьме го:
— Бре әзиз Бәго, Бәго,
Мьн қизәк рьнд тәра дийә,
Пӧрзерина, наве we Ләйлейә,
Тӧ дьбей әйни hорийә.

— Qизе дьне әз нахwазьм,
Тәне Симе әз дьхwазьм,
Йане әзе we бьрәвиньм,
Йан жи хwәра мьрьне биньм.

Wан гәләк хәбәрдан,
Дьл у hнав ле машйан.
Бәго ль сәр глие хwә бу,
Де у бавера қайил нәбу.

Әwe шәва рәшә-тари,
Мәлули ль дьле wан сewри,
Ләмп жи hедика ведсйа,
Бь кәзәльк кәтьн нав щийа.

СӘРЕ КӘЙШТА

Һавинә, ло хwәш һавинә,
Гәрма Т'флисе к'инә'-к'инә.
Дора К'ӧр'е һеwрзәйә.
Ава К'ӧр'е ләмә-ләмә,
Хортед бажар' хwәр'а теда
Совай дькьн, жир, бехәмә,
Ле сәр ч'ем жи т'ор'чийа
Вала дькьрьн нав qәйка:
Мә'сиед лок'о у сазан,
Пер'а жи wан дьстран,
Дьготьн к'лама мә'сигьра,
К'лама «Пепо», йа әрмәнийа.
«Дамбь дзер'ис ашхатум ем,
Һалал ашхатанк'с им утум,
Вай эн март'ун, вор ашхарһум,
Халхи датас һасн э утум».
Әw к'лама дьле зәлул,
Дәрһәq к'әда мәрие кәлал,
Дьп'әр'танд р'ӧке мәрийа,
Һеср жь ч'ә'ва данин хар.

* * *

Бәго ль феза Мухранские
Р'уньштйә к'еләка К'ӧр'е;
Дәст бә'р сурәт, дьфькрә,
Дьле wи брин дьк'әwгрә.

Тә дьго аве әw дьбьр,
Фькред wийа бәла дькьр.

Ле на, ле на, нә ӧса бу,
Дьле Бәго хәдар бу.

Пелед аве дьхӧлхӧлин,
Дьһатьн, дьчун, дьмьлмьлин,
Бәго щарна дькәнйа,
Щарна тә дьго дьгрийа.

Щгарә щеба хwә дәрхьст,
Пе птьке wи вехьст,
Вәгәрйа у чәм нһери
Нета храб ле сewьри...
Бәго хwә жь хwәра дьго:
— Әзи диньм, әз диньм,
Глие де, глие баве наqәдиньм.
Гәрәк хере әз нәбиньм.

Әзе бь дьзие һәръм кӧ?
Рйа мьн рәшә, ре кәлайә,
Ле чьма бь хwә наем сӧ?
Ах! әв рйа һан qәдайә!

Ле чь бькьм, чь бькьм,
Фабрикеда бьхәбтьм?
Хәзейн мьн бькӧтьн,
Льнга ль мьн бькьн щотьн?

Әзи нһа хернәдимә,
Әзи һәмин нәхwәндимә.
Ча рьнд дьжин әwан хwәра,
Дь кочьк у сәред бәдәwда.

Диwар нәйньк, хас-халичә.
Öса qәwин, блынд, фрә,
Ћәwлиеда дарочке ћәврмьш,
Сәрра дьчи, дькьн хьшә-хьш,
Собед бәдәw диwарада,
Лəмпawази бьн банада.
Дәwләмәнд тъме бь дьле ша
Хwәра дьжин сал зәмана,
Әм жи ћесир падвалада,
Дьжин щие нам, нав ћиседа.

На wәлә, на, набә әw йәк,
Хwәйфабрика, дәwләмәнда
Әме таланкьн тәко-тәк,
Wан бькьн тәнге чәтьнда.

ћәла, wәки сре жи бе,
Әз ћәвала мина шера,
Wана бьдьн бәр кера,
Wан ньзлкьн нав qәбре.

Бав, апе мьн, бра-пьзмам,
Дьчлмьсьн бьн палан,
Дйа мьн куча тәмьз дькә,
Мнаш тера мә накә.

Пәред тиньм, әw ћьлнадьн,
Дьбен: әw йәк мә кәрамә,
Пәред дьзие пър әзабьн,
Бо мә әw йәк набә, набә...

Ле бе Симе әз наминьм,
Мьн ньз накә, ле әw шашә,
Әзе wейа бьрәвиньм,
Фькра we бькьм бәлашә.

Р'о hедика дьчу ава,
Ле аве сәр hәв пел дьда,
Ль сәр К'өр'е пәйhәв диса,
Мә'си дьгьртьн мә'сигьра.

Бәго бь дьле көли-брин
Жь щи р'абу,ньшкева,
Бәрбь hәвала дьчу йәqин,
Щгара жә'рин девда.

Дьфькри Бәго р'ева,
Симе бьрәванда wәки
Qәлән дөqат гәрәк бьда,
Йан на, хлас нә дьбу иди.

— Wәки Симе бьрәвиньм,
Гәрәк п'әра п'ьр' дәст биньм,
Бо әм зу барьшбьн,
Хнами жи щида hьшбьн.

Ле жь к'ө дәстхьм гәло әз,
П'ьр' драван бо qәлән?
Нә мьн пәзә, нә мьн р'әз:
Бьдьм hәqе qиза к'өрдан.

Ах! ль мьн: Бәго дьгот,
К'әсибие дьле wи дьсот.

Һәй ре дьчу, кзьнг дькшанд;
Бь гаве чапьк дьләзанд.

— К'әда баве хwә бьдьм,
Ахьр чь те жь п'алан?
Жь кәда баве надьм қәлән,
Бьра хwәшбьн дәwләмәндан.

Бьра хwәшбьн Гикор, Васо,
Бьра хwәшбьн Гоги, Дәдо,
Ә'зизе мьн, Каро, Каро,
Дьле wи т'әмьз, дьлбаро.

Бәго шгарә wеда авит,
Бәрбь мала Каро әw чу,
Әwи рева Гоги дит,
Әwан һәвра бәржер чун.

* * *

Эвар хwәшә, нае ба,
Тарийә соqaqa Гончарнайа,
Стәйрк ль әзман т'жиньн,
Әшqa мәрийа хwәра тиньн.
Дькельмьн дьбей һәвра,
Ле дур, незик, бәр диwара
Т'иқина қиз у хортанә,
Дьдьн сәре һәв әw қара,
Һәй хwәш дьбә бәнгзе wана.
К'ән у әвин, кәwас у бәнгз,
Т'әв һәв дьбьн әwан қәрәз.

Те шәqина льнге hәспа,
Файтонада дьчьн пешда.
Дәwләмәнда тиньн әwан,
Жь киноа, йан жи театра.
We эваре, йа әвине,
Эвара xwәш, hьм йа кине,
Мала Ә'льке Qәрәманда
Бәрәв бунә Гоги, Дәдо,
Васо, Каро, Гикор, Бәго,
Шewре дькьн әwан xwәра.
Мәйана жьна Ә'льке,
Әwe жире, we щаньке
Тәхтә раст кьр, у нан ани:
Араq у гошт бәр wан дани,
Го:
— Дә hун бьхөн, дә hун вәхөн,
Ә'зизед мьн, qә щәрм нәкьн,
Мала wәйә, тәхте wәйә,
Шәрм жи wәра бе qәйдәйә.
Ә'льке кaса xwә hьлани,
— Сәр чәвед мьнра hатьнә,—го
Дьле мьни барә иро.
Гьшка hәвра кас hьланин,
Әшqа Ә'льке, паше данин.
Дәдо бь нәнәк го:
— Апе Ә'льк сахби мәра,
Бо дьзие әм хөламе тәнә...
Hәвра кәнйан ha! ha! ha! ha!...
Ед мина тә мәзьне мәнә.
Бьра бьбә сальгийа тә, апо.
Финщан ль йа Ә'льке хьст Дәло,

Гь жи бь һәврә рабун пӣа,
Һәма әwана сәр льнга
Финщан, финщана wи хьстьн,
Араq һәврә дабәльстьн.
Әʼльке щаб да го:
— Мәрифәта wә зедәбә,
Пӣр разимә әз жь wә.
Кӧрмәта мьн һун дьгьрьн,
Дьqәдиньн ширәте мьн,
Әз ангори глие wә
Вәдьхӧм әшqа хwә.
Бь һәрдӧ дәста Әʼльке ,
Финщана хwә һьлани,
Qӧрт-qӧрт вәхар, паше го:
— Араq бьбә щәw у кани.
Таши-туши, таши-туши.
Лawкә дәст ль һәвдӧхьстьн,
Дәсте Щәмәде гьрт бу Гоги,
Ани орте, wана листьн.
Гьшка бь һәврә
Вәхарьн экстра,
Әшqа Щәмәде
Йа кәвание.
Әʼльке щаб да, вәхар,
Паше харьн, вәхарьн,
Ле хорта жи щар һәй щар
Бь хәбәрдан һәв qарьн.
Сәре лawка гәрм бубу,
Ле Щәмәд жи дьһат, дьчу,
Әwе харьна гәрм дани,
Ль бәр хорта дадани.

Васо ӷабу, хәбәрда, го:
— Дйадйа щан, дйадйа Ә'ло,
Әме Симе бьӷәвиньн,
Жь Бәгоӷа әwе биньн.
Дәрһәq wейа зани һәмин,
Әм ча бькьн, бькә ҭәмин?
Ә'льке го:
— Букә Симе, һун ӷьнд заньн,
Пьрса қәлән wе бе данин,
Әw жи дӧқат, һун заньбьн,
Симе дәстгьртийа Искойә,
Бука бәра зӧқӧрийайә,
Хwәй намусьн у пещьрьн,
Пъӷ чәтьнә әw гли,
Мер дькарьн бен кӧштьн,
Әw ӷе тинә шин у гри,
Ле гәрәк һун жи шербьн.
Гикӧр пьрси:
— Пъәрә чьқас лазьмә, апо?
— Дӧқат гәрәк бьдә, wи го.
Ӷьндә зеӷа һун дәстхьн,
Кӧрд жь зеӷа кьз дькьн,
Йан на, кәйфе wе һьлдьн.
— Қәләне дәсткәвә, го Дәдо.
— Бь чь тәһәри, Дәдо, лawо?
Бәшәра хwәш ле, Ә'льке го.
— Әз пак заньм, әз ӷьнд заньм,
Зеӷед Ә'ли ҭӧнәньн.
Ҭәрка Симе нади гәло,
Дәлалие мьн, тӧ Бәго?

Гӧрӑ мьнкә, горӑ Ә'ло.
Бәго го:
— Әз хӧламе тәмә, апо,
Р'уе мьн бәр тә рәшә иро,
П'акә тӧ мьн бьки қәбре,
Мьнрӑ нәбей wә хәбәре.
Чәтьнайи һәйә, тӧ бьнһерә,
Қәләне қиза бист зерә,
Чьл зери әм кӧ биньн,
Р'йа баве Иско бьбиньн?
Гоги го:
— Әме жь Абрам бьстиньн,
Йан же бьдьзьн, зерӑ биньн.
Әw тӧщарә, зерә п'ърьн,
Әме ль wийа бьхӧрьн,
Ль кӧ һәбә әwе бинә!
Зерӑ мәрӑ бьгһинә.
— Незики wимә, Гикор го,
Wәхтәке әм һәвал бун.
Әме әwи бьхапиньн,
Зерӑ жь дест дәриньн.
— Мqабл ниньм, Гоги го,—
Ле чawа бькьн әм гәло?
Ә'льке го:
— Бьбьн щики,
Сәрхwәшкьн wи,
Бьбьн мала wи,
Бькӧжьн щи бь щи,
Зерӑ һьлдьн гьшки.
Бәго го:

— Ӕ'сӕ ӕм бькӧжьн?
— Бе кӧштьн набӕ,
Ӕw йӕк qӕ набӕ.
— Р'астӕ, Бӕго го,—
Ӕфӕрьм, апо,
Т'ӧщар бӕт'ӕрьн,
Ӕw кӧ нӕе кӧштьн,
We мӕ бьдӕ гьртьн.
Wан хӕбӕрдан т'ӕко-т'ӕк,
У глие хwӕ кьрьн йӕк:
Симе Бӕгор'а бьр'ӕвиньн,
Абрам жи жь дне ћьлиньн.
Wана дьхар, вӕдьхарьн,
Ӕшqа Бӕго жи вӕхарьн,
Васо го:
— Бӕгое мьн, бре ӕ'зиз,
Хӕм храбьн, хӕма нӕкӕ,
Бра дӕнге тӕ т'ьме бе зиз,
Сӕри т'ьме бльнд хwӕйкӕ,
Ӕм вӕхӧн ӕшqа Бӕго,
Ћӕвр'а:
— Сахбӕ Бӕго, сахбӕ Бӕго,
Мина ћӕршар, мина иро.
Гоги го:
— Ӕзе к'ламӕке бежьм,
Бона Бӕго гӧла бьр'ежьм.
Ћӕма к'ламӕ гӧрщийӕ,
К'ламӕкӕ хwӕш; ћӕма щийӕ.
«Гинд медзинос, маинс сулши мизихар,
Т'валт' авахел, зед самсамзед мизихар.

Ат'и гәа макбе ат'иве шенкен модис,
П'ик'реби мак'вс син шени сахе модис[1]...

Харьн нәта дәрәнг wана,
Гәрм бубу сәри ль гьшка.
Щарна һәвдӧ р'адмусан,
Пер'а п'әйе һәвдӧ дьдан.
Паше р'абун дәрк'әтьн,
Чун малед хwә, р'ак'әтьн.
Һәр йәк кӧләк дь дьлда,
Кӧла гран, гәнщ у шәр'а.

* * *

Ль куч'а Панасевиче
Буйә тари-таристан.
Дәрбаз буйә ниве шәве,
Шанә стәйрк ль әзман.
Жандарм ль we т'ӧнәньн
Ӧса т'әне, кәр'ӧ йәqин,
Ль we һәйә падваләк,
Йәкә к'урә ча нәwаләк.
Әwe малька бьнә'рдда
Т'оп бунә Бәго һәвалава,
Абрам wанр'а, нәвт qизава
Дьхӧн, вәдьхӧн пәйһәв әшqа.
Диса qизан харьне тиньн,

---

[1] Тәрщмә: Әгәр р'азаби, тӧ диса нав р'ӧһе мьндани,
Ч'әва вәдькьм, сәр бжанга руньштии,
Дәһ р'еед мьн һәнә, һәр дәһ бәрбь тә т ен,
Фькред мьнда деме тә пешда те.

Т'ебсийа бәр һәв дьгӧһер'иньн
Диса вәдьхӧн, хәбәр дьдьн,
К'ефхwәш бунә, һәв р'адмусьн.
Дьч'русә ләмп жи һеди,
Һисе дайә т'әхте жорьн,
— Әшqа Абрам, Каро го,—
Абрам бь хwә т'ӧщарә,
Ле ә'зизә, һәвалә.
— Әшqа Абрам,—гьшка го:
Ҥьзкьрийа Абрам, дьли ша,
Qәwин левед wи р'амуса.
К'аса wи кьр дәве хwә
У ль хwә жи нә һат сӧ.
Һәвр'а вахарьн гьшка,
Абрам жи к'аса хwә һьлда,
Р'азилхийа хwә wи да,
Паше го:
— Р'азимә жь wә һәвала;
Һәвале Гик'орьм зуда;
Паше мьн һун наскьрьн,
Һун бранә бо мьн һәрт'ьм,
Бьра әм бей һәвдӧ нәбьн.
Заньн һун, әзи т'ӧщарьм,
Бона п'әра п'арсӧхарьм,
Әз хәлqе жи дьхапиньм,
П'әра зедә же дьстиньм.
Һун һәвальн, гәрәк бежьм,
Сӧр'а дьла гь бьр'ежьм;
П'р'ти, һур мур сәрба дькьм,
Йәке дӧда ҥәсаб дькьм,
П'әра бол-бол qазьнщ дькьм,
Бо һәвәла әз хәрщ дькьм.

Һəвалти бьра ши́рьнбə,
Ћӧба qиза бал мə п'ьр'бə.
Днйа зьке мьнданə,
Һоп һа! һоп һа! һоп һа!...
Каро к'əнйа, wа һерс бу,
Паше гӧһе Бəгода го:
— Ай к'ез, к'ез срика![1]
Əw к'əсибе мина мə
Дьхапинə һəр дəмə,
Ле һəла һе накə шəрмə.
Дьбе: — «мəрийа дьхапиньм,
П'əре зедə же дьстиньм»
— Зьке тə əзе валакьм,
Дьле джмьна тə шакьм.
Абрам к'ас бьр бəр лева,
Васо дəст гьрт, пашда да,
К'ламəкə əвиние гот,
Дьле щаһьла əwи дьсот:
«Р'а сщобийа к'ейбса да лхенаса,
Мосасqенат абависа ссалийа,
Ат'енури Алаверди гададис,
Венасвале винс боломде далийа.
Дели, дели, дели деласа,
Шен мирчевнихар qwеласа.
Гадаһкрав да гадвик'севи халисад,
Мткисе дарди хwалиса.

---

[1]. Бь змане əрмəни—Ай беə'дəбе мəзьн

Машинатве гвагондеба кʻалеби,
Маш давлиот гогов генасвалеби».[1]

Абрам кʻаw бу,
Дьлда ша бу,
Wи вəхарьбу,
Паше:
Qӧрт-qӧрт вəхар.

Араqа сəрт
Финщанеда йəкшар,
Рʻуньшт щида,
Ша бу бь qиза.

Паше Гикʻор кʻас hьлда,
Хəнщəрəкə туж жи дестда,
Ћəжанд нава həwеда.
Əшqа Бəго wи вəхар,
Чаwа qочах, чаwа сəркʻар.
Дəдо кʻламəк го:

---

1. Тəрщмə жь гӧрщьки:
Чь жь кʻефе, чь жь əшqа четьрə,
Мəлулиерʻа гəло wəде кʻе həйə,
Атенури, Алаверди дəрбаз дьбьн.
Qӧрбана wибьм, кʻе кʻас кʻӧта кьр:
Həй ло, həй ло, həй ло, həй ло.
Тӧ мьнрʻа кəмуйа четьри.
Əзе вəхӧм, кʻефа мьне хwəшбə,
Дəрhəq дəрде сбе нha дьфькьрьм,
Дəст хӧда qиз дькʻəвьн бира мьн,
Дə əм вəхӧн, qиза дəлал, əз qӧрбан.

«Бэго, әзизе мә гьшкани,
Бо ве коме рӧк у шани,
Клама дьле тә дьбежьм,
Хәм дьле тәда нәбьн сежьн.
Wәй ло, ло, ло, ло, брао,
Әзиз шано, брао.

Хәма нәкә, хәм храбьн,
Зутре әме буке шабьн,
Әме Симе зу биньн,
Әме хушке зу биньн,
Wәй ло, ло, ло, ло брао,
Әзиз щано, брао.

Гӧлаве әме тә бьрәшиньн,
Хәме дьла бьрәвиньн,
Гӧләке тәра әме биньн,
Песира тәва дачкиньн.
Wәй ло, ло, ло, ло брао,
Әзиз щано, брао».

Сазе чуки германи,
Ль сәр левед Абрам,
Ледьхьст wанра трнги,
Qиз у хорта дьлистьн,
Сурәт, пьшта hәв дьхьстьн,
hәв радмусан у дальстьн.

* * *

Ниве шəве дəрбаз бубу,
Т'флисэ кəр' бу, дəнг т'өнə бу,
Бае зрав шəqае дьhат,
Чарали hенкайи дьр'əшанд;
Дəнге арг'ане т'əне дани,
Өса ширьн, hьм назани.
Тə дьго əw дəнг хенжь əшqе
Бь хwəр'а тинə хофа мьрьне,
Бəла дькə нав хорт у qиза,
Qизед к'ефлө, wан бəлqиза.

Тə дьго ньзьлийə э'зман,
П'əр' вədайə wи сəр бажар.
Ширьн буйə хəwа мəрийан
Хəwнада дьдитьн шəр' у хер.
Qиз бəлай малед хwə бубун,
Hьзкьрьна хорта т'ер бубун,
Абрам бьрьн мала wи хорта,
К'өлфəте wи Боржоме[1] бу пева,
Хорт чун hөндөр', дəри дадан,
Абрам данин сəр т'əхт əwан,
Сəри ль Абрам дьнəжйа,

Каро го:
— Абрам, бра, зани тө,
Бона qəлəн зер' лазьмьн?
Те бира тə, тə ишəв го:

[1] Боржом — Бажараки Гөрщстанейə, щие санаторийа.

Бона wə əз тъм һазьрьм».
Абрам зһа бу, щида ма,
Р'әнг у рубар ле нәма.
Го:
— Һун чь дьхwəзьн, гәли са?...
— Зер'а дьхwəзьн, əм, зер'а,
Дə зу р'абə, р'абə һəла.
— Əзе зер'а жь к'ö дəриньм,
Зер' тöнənə, жь к'ö биньм?
Васо го:
— Шени дедас... к'ölм һьлда,
Тə гəвəркьм, кучьке кучька,
Абрам жь щи р'абу п'йа,
Диса əw щида дьһəжйа.
Каро к'ölмək ль синг да,
Ль ə'рде кəт, щи бь щи ма.
Нишан дае Дəдо хəнщəр,
— Тö нəей р'ае,—го Абрам,
Паше те бежи; дае, һəwар.
Абрам һеди жь щи р'абу,
We чь бькьра ньзан бу.
Го,—зер' тöнənə, брано...
Васо кьрə мьртə-мьрт,
Cawa мьрьне Абрам гьрт,
Васо хəнщəрək зькр'а кьр,
Бу гол хуна сор малда,
Абрам щида р'оһ у щан да.
Cawa мьрьне кəт от'ахе,
Лawьк нəвəки тəвһəв бун,
Паше р'абун нав мале

Гәрʼйан, у чун падвале.
Ль щики зерʼ дитьн wана,
Ћьлдан, зу дәркʼәтьн дәрва.
Соqаqа тәʼрирʼа дьчун,
Ћәй дьрʼәвйан у мьна бун.

СӘРЕ НӘЋА

Щьватәк дьбу ханикида,
Ханики бьнәʼрд тарида,
Хорт у qиз тʼоп бубун ль we,
Хәбәр дьдан әwан сьре.

Иско, Симе нав wанда бун,
Ћәрдӧ жи комсомол бун,
Wана хәwлә дькьрьн щьват,
Дьле wан бь агьр у шәwат.

Щьватеда бун әрмәни, гӧрщ,
Ћьм асори, ћӧрӧм у кӧрд,
Бона революсиае бәнгәхwәш,
Хәбәрдан әwан дьлхwәщ.

Лэмпа бь ћис ћеди-ћеди
Дьшӧхӧли, дьтәйси,
Бьн шәмала кемʼронайи,
Щьватванийа жор дьнћерʼин.

Щьват вәкьр Георгадзе,
Кʼәни девда, әwe дәqе,

Хәбәрда бь тәwше нәрм,
Бо кара wан бь дьле рәкм.

«Гәли һәвала, комсомола,
Гәли хушка, гәли бра,
Чәрчьринә әм хәбатчи,
Храбьн рожед мә дити.

Әм дьхәбтьн шәв у ро,
Өса жи заред мә бьчук.
К'әдхөр дьхөн кәда мә һәрро.
Мә нәда сәр һәв һун у мук.

Әм дьстиньн һәр капека,
Ле шайә дьле дәwләмәнда,
Харьна мә жи нане т'си,
Һәбункемьн, заред мә тәзи.

— Р'астә, растә,—готьн хорта,
Һеср у кован дьле wанда,
— Гәрәк әм шәркьн пешйа wана,
Пешйа кәдхөра, дәwләмәнда.

Дһа нәкьн хәм-хьйале,
Ордийа соре ван рожа бе,
Әме азабьн we дәме,
Дәрде мә жи чәлкә we.

Гәрәк әм жи аликарбьн,
Бо шәркарие әм жи сйарбьн;
Әм бранә, хәбатчи гьшк,
Батмиш бькьн джмьн бе шьк.

„Лəшкəре сор һндьк ма бе,
Əм жи гəрəк рабьн пе,
Əм бəри меншевикадьн,
Əскəре сорра дьлбарбьн.

Комитеа Тфлисе,
Комитеа болшевикие,
Qрара бəрк дəрхьстйə,
У жь мə гьшка хwəстийə:

Шəркьн пешйа меншевика,
Бышкеньн пьшта джмьна,
Кока wана бьqəлиньн,
Wана тəмам бьqəwриньн.

Ль джмьн бькьн агрзəман,
Wəлате хwə бькьн Шewрстан,
Дьле мəе барстан бьбə,
Шəлəбəки дьн набə, хатрщəмə».

Иско рабу, дьли тжи,
Чəв у бöрö ле дьнəжин,
Дьхwəст бежə, гəлəки бежə,
Дəрд у кöла тəв бьрежə.

Əwи го:
«Бəсə əм бьминьн стöхар,
Рöн ньqси, дьле мə хəдар».

Симе жи го ча реплика,
— Əме алткьн тəне бь реке,
Бь рйа раст, рйа братие.
Йəки дьн го:

— Һәр бь р'йа интернасионале
Днйае хлазбә жь зәлулуие.
Һәму һәвр'а р'абун п'йа,
«Интернасионал» стран:

«Әме бьк'ольн ве днйа кәвн,
Һәта р'ьк'ьн у паше
Әме днйа т'әзә чекьн,
Щие нә qул һәйә, нә э'щьз»...

Һарут' гот:
— Хwәшбә партиа болщевика,
П'ьр'занәйә әw у пешик'ар,
We дьле мә жи бькә ша,
Мә жи дәрхә сәр р'йа аза.

Суликадзе го.
— Әм хwә дьдьн бьн баскед we
Сьх бькьн щергед болшевикие,
Әwләда we әм комсомол,
Бьдьн готьне, һьм жи qол:

Һәта әм сах бьн р'у дне,
Әм шәр'к'арбьн бо азайе.
Бо хәбатчийа, сньфа we,
Бо хwәшбәхтие, ә'длайе.

Т'ьме әм һәр'ьн бь р'йа Ленин,
Әм борщдарьн, борщдар йәqин.
Гьшка һәвр'а хәбәрдан,
Wәхта кӧ бе сәрләшкәр,
Комсомол, щаһьл бь сильн
Пешйа джмьн шәр'кьн гӧмрән.

* * *

Р'ожәке, ниве шәве бу,
Мала шинарәки Дәлода
Щьватәкә меред кӧрда бу,
Иско, Симе жи бь дьле ша
Нав wанда дькьрьн агитасиа.
Иско hӗди хәбәрда:
— Гәли бра, пьзмама,
Зуда әм hәв нас дькьн,
Хәбәр бьминә нав мәда,
Әзе глийа wәр'а бежьм.
Иро әм гьшк хәбатк'арьн,
Әwe йәке hун гьшк заньн,
Дьле мәйи hерсә, бь кованә,
Мqабьли кәдхӧр-зӧлӧмк'аранә.
— Р'астә-р'астә, готьн хорта...
— Hha әм гьшк хортед бажар
Hатьнә вьр: жь Р'оме, гӧнда.
Нәхwәндинә, бек'оməкдар,
Qайиша п'алан стӧе мәда.
Кәс мә мәрьв нәсаб накә,
Йәки кәдхӧр жи гази мәкә,
Лəwзе wи ширьн бо мә дәлкә.
Хортәки го:
— Гәләк шара мә дьк'ӧтьн...
— Р'астә-р'астә, гәләк щара,
Р'аст дьбежә Кәке бра.
К'әда мә дьхӧн дәwләмәнд,
Ль мә т'ӧнә р'у у р'әнг.
Hьнә щаhьл жи храб бунә,

Нахәбтьн, гәләк дьзьн,
Әw дьзиеда qаньх бунә,
Глиед дьне нә щайизьн.
Wәхта дьбә дә'wәтәк,
Бо пьрсәкә бадиһәwa,
Йан тәкмәри? йан жи к'омәк,
Һәла к'асә дәсте wанда,
Һәвдө дьдьн бәр хәнщәра.
Көштьн жи wанр'а буйә дәб,
Һәйфе һьлтиньн әwан жь һәв...
Иско дьгот у жь һерса
Һндьк дьма бьхәнqийа.
Паще Симе хәбәрда,
Көла азайе дьле weда:
— Жьна к'өрд жи we азабә,
Бь азайа xwә әw шабә.
Әw нәxwәндийә, пашдамайә,
Әw бьндәстә у зерандийә
Жь һесирие әм азабьн.
We ләшк'әре соре бе,
Гәрәк әм зу т'әв wанабьн...
— We жь кө бе? – йәки пьрси...
— Тө руне, Симе,—го Иско,
Әзе щабе бьдьм Qәро,
— Әw жь т'әрәфе Урьсете те,
Һун иди нәкьн т'ө хәме,
Гәрәк әм жи т'әв wанбьн.
Бәри меншевикадьн,
Инглабчиед к'өрд жи нһа һәнә,
Әw шабунә бо щмаә'та мә,
Wан шәр' кьрьнә бо азайе,

Бо азайа сньфа пӏала,
Бо братийа щмаәӏта.
Тӏәв хәбатчиед Гӧрщстане
Әм жи дәст биньн азайе,
У хлазбьн жь зӧлм у qәһре.
Әм дәст биньн әӏхтйарие,
Әӏхтйарийа wәкәһәвбуне,
Йа хwәндьне, хәбате.
Qәwәтед хwә дӧщаркьн,
Бо we йәке әм шәрӏкьн.
Йәки тӏунсьз, наве wи Дәло
Жь щи рӏабу, фреqәт го:
— Бьра Иско силька дәстхә,
Әме бьгһижьн ләшкәред сор,
Гьшка готьн: әм рӏазинә.
Иско го:
—Сәр рӏйа Ленин, әм бьбьн йәк,
Һәврӏа нәбьн әм qә нәмам.
У хәбәрдан срс, тӏәко-тӏәк,
Wәки йәкбьн һәврӏа тӏәмам,
Бәла джмьн әwан биньн,
Меншевика рӏаqәтиньн,
Бәйраqа сорә алтӏндар,
Тӏфлиседа дачӏкиньн.

* * *

Эварәкә хофә сар бу,
Бәрфа соqаqа qәрьми бу,
Дәнгс машине дьһат зиз,
Әӏзман ль жоре бубу сис.

Р'ӧке рэволйусиае вайэ,
Гӧнд бажарда п'эрвэдайэ.
Һэр щийа гли, т'ьме готьн,
Буржуа кэрба дьл дьсотьн.

П'алэ гӧнди ша дьбун т'ьмщар,
Дьле wани брин бу, хэдар.
Wана дьхwэст фреqэти,
Жийина аза, мэрьвайи.

Хэзал дьчу ль coqaqe,
Ньшкева р'асти Симе hат,
Эwe жь Симе пьрс кьр дэме,
—К'ане Иско, эw иро нэ hат?

Дьбэ гэло хафлqэда,
Иско гьртьнэ жандарма.
Эз наминьм, эзе бьмьрьм,
Гэло Иско кӧда бьрьн?

Симе ча бук, э'дэте кӧрдие,
Һэвэки шэрм кьр, у wa сӧ hат,
Эwe hеди бэр хwэда го:
— Иско чу нав сор лэшкэр.

Дэве тэ дэрнэе т'ӧ хэбэр.
— Бона чь чуйэ, бона чь?
— Ле Иское зу вэгэр'э,
Qэ тӧ нэкэ кӧлан у дэрдэ.

Тэ дьго тэлпе э'wред р'эш,
Сэр хэзале ньг'ьлин,

Чawa пəза гежə-нəхwəш,
Дора хwə əw фьтьли.

Дьле Симе жи дешйа,
Ле əwe хəбəр нəда.
— Чь we бе сəре Иско?
Дьле хwəда əwe дьго.

Симе хатьр хwəсие хwəст,
Бь гаве hеди же дурк'ат,
Ле əw чawa qиза сəрбəст,
Хəма гран нə кьр we qат.

СƏРЕ ДƏ:А

К'ефə мала Ə'лида,
Т'əхте wани т'жийə.
Ль we мəрик жь меншевика,
Наве wи жи Андрейə,
Хəбəр дьдə, wəлдгəринə
Əw финщана араqейə.

Чawa ə'дəте кörда,
Ə'ли жи бо мевана,
Пирəжьна хwə Шəмева
Qöльхе дькьн сəр п'йа.
Дəф у мəйае ледьхьн,
К'ефə, дьхöн у вəдьхöн.

Йəки копьзийə Андре,
Бöрöqəйт'ан, ч'ə'ве р'əш ле.
Чинед зер'ин сəр мьла,
Həй бадьдə смела.

Хәбәрдьдә бәшәвәте,
Насе Ә'лии зуда—бәре.
Андре к'аса хwә һьлда,
Ль сәр к'асе кьр дӧа.

Папиросә дәве wида,
Бь к'әне әк'ьс әwи го:
— Әва к'аса әшqа Бәго,
Дә һун вәхӧн Гик'ор, Васо.

— Әме Симе Бәгор'а биньн,
Әгәр әwан р'ази нибьн,
К'ок'а Дәло әме биньн,—
Ӧса дьгот Васое дин,
— Әме Симе бьр'әвиньн
Жь дәсте Иско дәриньн.

Гоги го:
— Һәта Иско нәе кӧштьн,
Т'ӧщар буке дәст найньн.
Бу qир'ина Шәма де,
Дьләрьзин чокед we,
Һьш ле нәма we дәме.

— We р'е нәдьн пешйа Бәго,—
Бь дьле брин әwe го,—
Ӧса набә, Гоги, Васо.
Ищар Андре к'ас һьлда,
Го,—бред мьн, гәли хорта,
Дьбем,—һәма дьзикава,

Комсомолә Иско зуда,
Ә'дәте wә әз кем заньм,
Заньбьн дәрде комсомола,

Әwан тӏәмам динджмьньн,
Кӏокӏа wан әм бьқәлиньн,
Бо ӷу дне нә думиньн.

Wи йара Бәго зәвт кьрйә,
Дьле хwә wи шакьрйә,
Бәго сәре хwә хар кьрйә,
— Вай ме!.. вай,—готьн хорта,
Кӧла Симе дьле wанда,
Бәго го:—шәрм жь мьнӏа...

Андре го:
— Әзе бьдьм wә сильна,
Тӏӧщар нәкьн ӈун хәма,
Пӏошман набьм, дьбем диса.
Гикӏорӏ го:
— Сәр сәре мьн ӈәрдӧ ҷәӏва,
Дӈа нәма кьрьна зеӏа.

Диса харьн, вәхарьн,
Хәбәра хwә кьрьн йәк,
Финшан wан wәлгәӏандьн,
Хәбәр дьдан тӏәко-тӏәк.
Бәр ҷәӏве Шәме бу тари,
Ӈеср жь ҷәӏва дьбарин.

Дьле Әӏли жи пӏър храб бу,
Әw дь хwәда дькәwгри,
Рӏожа қәтӏле пешйа wи бу,
Әw бу, бь Шәмеӏа бьгри.
Кӏефа wана кӧта бу,
Кәму ӷабун, бәла бун.

СӘРЕ ЙАНЗДАҺ

Ль бажаре Т'флисе
Һәwа сарә, сәqайә,
Ә'wре р'әш жи дькьн сие,
Говәнд гьртьнә бәрфе, байә.

Һәма бист у пенще феврале,
Сала кәзар нәсьд бистйәке,
Шәр' бу нава бажарда,
Гази һәwарә һәр дәра.

Бь сәрк'арийа Орщоникидзе,
Ләшкәред сор дьһат пешда,
Нә дьсәкни гав-дәqа
Хәбатчи жи ль пәй wана.

Гӧрщ, әрмәни, урьс, асори,
Һӧр'ӧм у к'ӧрд, ащар, еврей,
Дьһатьн әwан мина лемьшт,
Жь һәвр'а әw бубунә пьшт:

Бо кьрьна р'еволйусиае,
Р'еволйусиа сосиалистие,
Бо азайа Гӧрщстане
Бәхтәwарийа хәбатчиед wе.

Бәйраq дь дәсте Искода,
Пешда дьчә мина шера,
Бь wир'а дьчә Сима qочах,
Әw бе хофә һәргав-һәрчах.

Дьһат дәнге пулимиота,
Вьзә-вьза гөллед wана,
Р'уе р'ое һат бу гьртьн,
Ө'wра пеш һәв р'е дьгьртьн.

Тә дьго пьшт ә'wра р'о дьк'әнә,
Дьчә харе бе дәрд у хәмә,
У ша дьбә бо азайе,
Бо хwәшбәхтийа мәрьвайе.

Ләшкәр пәй һәв дьпетьн,
Т'вьнгед wан жә'р дьретьн,
Меншевик жи дьрәвйан.

Дуе т'вьнга чар али,
Ль сәр бажар дьхөени,
Щмаә'те дор бь дор
К'омәк дьда әскәре сор.

Пешда дьчун мина шера,
Һат бун жь бажар, гөнд у шена,
Шәр' дькьрьн нав бәрф-багәре,
Дьготьн кламед мерхасие:

«Смело, товарищи, в ногу,
Духом окрепнув в борьбе,
В царство свободы дорогу
Грудью проложим себе...»

Бәго незики Иско бу,
Хwәст гөлләке бәриде,

Ле Суликадзе пешда чу,
Ль Бәго хьст пе qрме.

Бәго щи бь щи wәлгәр'иа,
Хуна сор же дьк'шйа,
Симе го:
— Дә тӧ бьмьр, Бәгое нәмәрд,
Тә да дйа хwә кӧл у дәрд.

Бәйраqа сор дәст Искода
Дабу пешйа щмаә'те,
Пешда дьчун әw Симер'а,
Хwә гьртьбун р'йа р'астие.

Иско го:
— Шабун жь р'ожа иройнр'а,
Сньфа п'ала алт'кьр йәqин,
Партиа Ленин азадарр'а,
Әм гь һәр'ьн бь р'йа Ленин.

1960

EZDIKI.COM

БӘДЬР

(кәрик жь поэме)

Бьнһер ль чйае Әләгәзе,
Чьqас рьндьн хьшькед we.

Бәрфа we мори-мрщан,
Жере көлилк, чайир-чиман.

Р'ьнд һешнайи пәрвәдайә,
Әйни бәнгзе халичайә.

Хөлә-хөла ава чйе,
Зу дькшә бәрбь жере.

Авә зәлалә, ча чьра шир,
Дәрманә бо дьле сәхир.

Дәнге аве, хьшина һешнайи,
Дьле мәрьв тьм дькә шайи.

У тәйрәдә жор дьфьрьн,
Ле дьнәжьн баск у пәрьн.

Паше бәрәв дьбьн әwр,
Әwре рәш, спи у гәwр.

Әw qьл дьбьн, ле щар-щара
Хөйа дькьн мина дәва.

Щие дьн мина руви, гөра,
Щинә дьн жи мина шера,

Дьбейи hатьн, we тә бьхөн,
Ле ба ледьхә, бәла дьбьн.

Чьqас бәрхван у шьвана,
Чьqас гаван, гольквана

Ль синге тәйи көлилк-карчин
Дәбрандьнә hәйwан-йәqин.

Чьqас qиза, жьнед букин
Синге тәда сәйран дьдан:

Спьнг, пивонг, hьм жи мәндьк
Wан чнинә, кьрьнә qәвзьк.

Гөл-бәйбуне тә ша бунә,
Рөhe хwәва әw щан бунә.

Синг-бәре тәда hewринә,
Кочәра хwәра стар динә.

Бь әwра: сәре тә хели дьгьрә,
Дьле мьн бь тәра дькәwгрә.

СƏРЕ I

Ə'зман сайийə, həwa xwəшə,
P'o бльндə, əw демгəшə.

Əлəгəз жи бь хелийа спи
We дьнhерə бь бəнгзе т'и.

Ле бəржер: синге Əлəгəзе,
Пешбəри гӧнде Qӧндахсазе.

Бал зозана Мирəка
Пəз дьч'ерə жь xwəр'а.

Ль зозане, синге ч'йе
К'алина пез мəрьв дьбhе.

Сури ль п'але дьч'ерə,
Həй дьльвə əw бəржерə.

Шьванəк жи блурə девда
Wa xwə дайə феза мийа,

Блуре дьхə, дьлилинə,
Дəрде йаре əw бир тинə.

Дəнге блуре, дəнге ч'ем
Жь ч'йе мəлул əз дьбhем.

Мина чəнщька əw т'ьмщар
Дьл-нава тиньн хар.

Бал пез ə'wтина куч'ька те,
Пез xwə дайə к'елəка qəйе.

Ль щəм qəйе, чайира ħешин,
Qиза жи пънщар' дьчьнин.

Т'əв wана бу Синəма Щəлил,
Qиза мə'рифəт, ħьзкьрийа Хəлил.

Шьване сури жи Хəлил бу,
Хортəки бəдəw, тар'ħан бу.

Əwи qочах бу, тгрищи бу,
Сньфа хwəда жи к'əсиб бу.

Хəлил хwəш-хwəш блуре дьхьст,
Мqам пəйħəв əwи дьħьшт.

Бь мqама дьл дьщəwтин,
Бь мqама дьл дьп'əр'ьтин.

Əwи жь кӧла дьлар'а
К'ламəк гот жь хwəр'а:
«Əлəгəз тӧ ч'йае ħешин,
Əлəгəза кӧлилк-карч'ин,
Чьqаси жи бəдəw би тӧ,
Наби йара мьн, нəе сӧ.
Ах! wа набə, wах! wа набə,
Wах! мьн дайə дьл у набə.

Наве йара мьн Синəмə,
Ħур дьмəшə əw ħəр дəмə,
Ч'ə'вə р'əшьн, щот канинə,
Аве же дьхӧм к'əло-бинə.

Ах! wa набә, wax! wa набә,
Wax! мьн дайә дьл у навә.

Демед йаре соргөлинә,
К'әwсәр жь әвина мьнә.
Һәта нһа, һәта иро
Әз wa мамә т'әмам гиро.
Ах! wa набә, wax! wa набә,
Ах! мьн дайә дьл у навә.

Синәмер'а мьн нә готйә,
Wәки бо тә мьн дьл сотйә,
Wәки Щәлил тә нәдә мьн,
Әзе хуне п'ьр' бьр'ежьм.
Ах! wa нәбә, wax! wa набә,
Ах! мьн дайә дьл у навә.

Мьн тө дити, бәдәwe,
Тир ль мьн дайә тә бәдәwe.
Һәмин әзи к'әсибьм,
Ле әзе дине әвинебьм.
Ах! wa набә, wax! wa набә,
Ах! мьн дайә дьл у навә».

Синәме дәнге Хәлил бһист,
Дьле we авит, дьле we лист.

Гозе ша бу, гот,—Синәме,
Дәнге блура Хәлил xwәш те.

Синәм к'әнйа, мөфтәлә бу,
Әшqа дьла ашкәрә бу.

Го,—Дәлале мьн Хәлило,
Бо нәфса мьн тӧ дәлило.

Qизәке го,— Дә шабә, шабә,
Сине, мӧкӧрти тәра әзабә.

Qиза дьн жи готә Гозе:
— Һәла бьнһер мьн ве роже.

Хәлил хортәки нәлалә,
Һәма һӧба мьн ль балә.

Әз жи wийа ньз дькьм,
Qә жи бь хорте дьн накьм.

Qиз кәнйан: ha, ha, ha!
Дәст пе кьрьн лаqрдийа.

Сине жи дьхwәст бькәнйа,
Ле кӧмрәшие лист чәвада.

Qиз ле топ бун, диса кәнйан,
Ньше wан чу жь лаqрдйа.

Гозе бәр дьле Синеда һат,
— Хушке, фькра нәкә тӧ qәт.

Qиз хwәра нәнәка дькьн,
We сәр Хәлил тә бәнгикьн.

Диса бу тиqина qиза,
Qизед дәлал, wан бәлqиза.

Wана готьн:—Сина дәлал,
Хәлил һәма ль тә кәлал.

Паше әwан бәла бун,
Һеди бәрбь сури чун.

Гозе әʼлами Сине дькә,
Wәки Хәлил же кьз дькә.

— Тӧ жь кӧ зани?—Сине го,
Әз кьзаньм кәта иро.

Хwә хам навеж Синәме,
Һӧба Хәлил ль щәме.

Сәре хwә бәржер кьр Сине,
Гозе го,—Шәрм нәкә дине.

Хәлил дурва qизьк, дитьн,
Ми жи пәй wи бун шритьн.

Хәлил пезва һатьн харе,
Wи Сине дит, we кӧбаре.

Һат, незики qиза бу,
Qиз жи перʼа гӧләш бун.

Приска әвине дьле wида,
Бь кьзкьрьн блур леда.

Хәлил лехьст qәйде нерийа,
Мтнәйр мабун qиз ль wьра.

Гӧл у гиһа һеди п'ал дан,
Ч'йа у банийа сәри һьлдан.

Пер'а дьстран тәйрәда,
Авед канийа у ч'әма.

Дәнге блуре, к'алина пез,
Һәвр'а дьһатьн мина сез.

Нав кӧлилкед гӧлавда,
Бина т'әмьз-зәлалда

Qиза жи пер'а к'лам готьн,
Дьле Хәлил wан к'ур сотьн.

«Һа набә, набә, набә,
Хәлил, хорто, һа набә.
Дәнге блура тәе бәлабә,
Дә мразе хwә шабә.

Кәч'ька бәдәw ч'ә'вр'әшә,
Сурәт сорьн, гӧләшә,
Һа набә, набә, набә,
Хәлил, хорто, һа набә.

Зукә, Сине бьхwәзә,
Дә зукә, бьләзинә.
Һа набә, набә, набә,
Хәлил, хорто, һа набә.

Красе дәрда тә хwә кьрйә,
Баве тә һәйә, хӧ нә мьрйә?

Ha набә, набә, набә.
Хәлил, хорто, ha набә.

Тӧ хзани, qәлән тӧнә,
Сине hьлдә, бьрәвинә.
Ha набә, набә, набә.
Хәлил, хорто, ha набә.

Бу тиqина qиза: ha, ha, ha!
Дә бьра бежә Хәлиле бра».
Хәлил кламәк гот:

«Дьлкәтимә, әз Хәлильм,
Бо йара xwә әз дәлильм.
Чйа у банийа дьгәрьм,
Бо әвинийа мqәрьм.

Рожe әз пез дьчериньм,
Шәве хәwне әз дьбиньм,
Хәwне ширьн, дәрhәq йаре,
Нав мгаре, щие старе.

Стәйрка сбе кӧ дәрте,
Диса йар бира мьн те.
Блуре дьхьм, дьлилиньм,
Чешите йаре әз бир тиньм.

Wa дьнәльм, дькәwгьрьм,
Әw дьминә әз бьмьрьм.
Дьле йаре чь дьбе!
Әз qӧрбана рӧhe we».

Бу т'иqина qиза: ha, ha, ħa,
Т'ьм днебə дəнге тə wa.

Гозəл дьбе,—хwəшби, ə'зиз.
Тö сəрбəстби, дəнге тəйи зиз.

Гозе паше ч'ə'в кьр qиза,
Qизед бəдəw, wан бəлqиза.

Əw qизава бəржер чун,
Дь гелида зу qьл бун.

Хəлил дəсте Сине гьрт,
У жь шəрма хwə р'агьрт.

Wана ч'ə'ве hьв нhер'ин,
Бəгəм кьрьн həвдö йəqин.

Агьре əвине дьле wанда,
Нькарьбун хəбəрдана.

Ньшкева Хəлил к'ельми,
Хwəст йа дьл диаркə əwи.

— Ле Синəме, Синəме,
Дьл у р'öhе мьн щəме.

Бəсə əм wa дəве хwəда
Бьмьqиньн höба дьла.

Əм höбе диаркьн, wəрə,
Бо мə ньзкьрьн нə qарə.

Синəме жела Хəлил нhер'и,
Жь əвине щанва к'зьри.

Паше к'əнийа, мӧфтəлə кьр,
We йа дьла ашкəрə кьр.

— Хəлиле мьно, Хəлило,
Əз йа тəмə, дəлило.

Хəлил Синəм нəмез кьр,
Бь назани əw пач' кьр.

Wана həвдӧ т'ер р'амусан,
Wанр'а ша бун ə'рд у ə'зман.

Бь hӧба Мəме, Зина р'əwан
Qəwин həвдӧ hьзкьрьн wан.

Сине паше го,—Хəлил щан,
Мьн дьхwəзə Ə'бузете хужан.

— Дə тьшт набə Синəме,
Hӧба дьле мьн щəме.

Р'астə, əwи дəwлəтийə,
Ле бəйт'уне сəмəйə.

Р'оке əзе wи р'əhəткьм,
Бəрбь qəбре вəр'екьм.

Сəри тӧйи, дəлала мьн.
Тӧ дьлк'əтийа мьнə амьн.

— Ле wəки бен хазгини,
Əзе чь бькьм иди?

EZDIKI.COM

БӘҠЬР

Ҭбилисиа мьн шәwqвәдайә,
Ғьмина авто-трамвайә,

Трамва дьчә Фйуниклор,
Мәри дьҟәвьне дор бь дор.

Ава Ҟ'өр'е зу дьбәзә,
Әw дьҟшә, хар у ләзә.

Пайизә, эварә хwәшә,
Ҭбилиси пева г'өләшә.

Тө дьбей стәйр дьҟәньн,
У бь һәвр'а хәбәр дьдьн.

Ҥиве ль әзмин шәwqвәдайә,
Баге Алеҟ пева шайә.

Әw бо мәрьв буйә мәзкән,
Щие сәйране у щие кән.

Ҥьнәк дьчьн киное навда,
Зар'ө дьлизьн нав қумеда.

Әз дьнһеръм ль wан зара,
Тә бир тиньм, Бәкъре бра.

Бае Тбилисиейи һеньк
Мьнра дьбен һндьк-һндьк.

Дәрдед бәре, кӧ тә дитьн,
Рӧһе мьнра бунә шритьн.

Рӧһе мьн иро кәwгьри,
Бир тиньн рожед бӧһӧри.

Нһа дәwәта тәйә,
Ль вьр гьмина дәфейә.

Тжи бунә дәр у щинар,
Дһа тӧнә щи у стар.

Әw дьлизьн, әw кеф дькьн,
Клама пәйһәв әw рез дькьн.

Һәр щи кефә, һәр щи клам,
Дуе мштька дькьн һәщам.

Нһа әз дьчьм щики дьн,
Дәрһәq рйа тә бьнвисьм,

Wәки иро мьн бу диар,
Дьл-ннава тинә хар.

* * *

Ль растейə Qörödərə,
Гöндəки кöрдайи бьчук.
Дор канинə сərбьсərə,
Ль фезе жи həйə гедук.

Бина кöлилк у карчина
Нава хwəда гöнд hьлдайə,
Зарö дьлизьн, жь шабуна
Ньзаньн hесабун чьйə.

Wи гöндида дö мал həбун,
Йəк мала Ə'ли-Ə'ли аға,
Йа дьн жи мала Щмо бу,
Малəкə хзан жь хзана.

Щмо хöламе Ə'ли бу,
Мəрики сəр хwəйи хəбатчи бу.
Əw у жьна хwə Кəwева,
Кöре хwə Бəкьр, qизе хwəва.

Мала Ə'лида дьхəбьтин,
Дьчəрчьрин hьм шəв, hьм ро.
Əwан дьхəбьтин кəлобин:
Кəwe, Бəкьр, Зине, Щмо.

Щмойи зрав бу у бəжнбльнд,
Ə'нийə фрə бу, тори зəрин.
Бьн бöрöе wийə qальм
Чə'ве qəнщие дьбьрьqин.

Фәрза звьстане Щмо
Пәз, дәwар хwәй дькьр малда,
Бһара, һавина жи һәрро
Хәбата аге дькьр дәрва.

Хәбата аге дькьр дәрва:
Щот у котан, олам-бегар,
Р'адькьр хwәлийа Ә'ли аға,
Wәр бу хәбата Кәwа бечар.

Әw жи бал Ә'ли дьхәбьти.
Шөхөле Бәсе дькьр әwе,
Р'уе рое жи нә дьди,
Аликара we бу Зине:

Qиза Щмо, чука әсмәр,
Чәвбөрөбәләка рунәрм.
Әw назька демә qәмәр
Бәсе дьда хәбате бешәрм.

Көр жи али баве дькьр,
Һорика аге дажот Бәкьр.
Көрәки жарьк, мина баве
Дьхәбьти роже шәве.

Дһа wәде wи нә дьма,
Бо зарара wи бьлиста.
Жь хәбате дьһат дәрәнг,
Ль wи нә дьма ру у рәнг.

Бәкьр жь хәбате вәдьгәрйа,
Һәвалед wи жи һәр эвара

Дьчун пешие, хәбәр дьдан
Бь хәрибдости wиаʻа.

Щмо мина кәле тʻьме
Сәкни бу пьшта мале.
Әw ль дәрва дәстурдайи бу,
Малда сәрwер у малхöе бу.

Хöидан дьрʻет тʻьме Щмо,
Заʻö, жьна хwәʻа дьгот,
— Wайә днйа лawно, жьньк,
Дьл у внав пеʻа дьсот.

Щинарәки Щмо hәбу,
Тʻьме пеʻа шеwр дькьр.
Нета wан дәрзикеʻа дьчу,
Әw жи хзан бу: кальке Шәкьр.

Шәкьр мале, мәрие дьнʻа
Тʻьме, пәйhәв тʻәми дькьр,
Wәки qәншие бькьн мәрьвеʻа,
Заньбьн чьйә qимәт-qәдьр.

Пәй хәбате, wан чәтниеʻа,
Щмо мәрие мала хwә ва
Нә думандьн жийина баш,
Дәрбаз кьрьн рʻожед рʻәш.

Wанʻа кем бу ар у арван,
Öса жи кем бун хwәли-вәйwан,
Wәхта дькьрьн әʻйд-әʻрәфат,
Шәрм пʻьрʻ дьбу бо wан дöqат.

К'еләка wан жи Ә'ли дьма
Р'успи-аг'ае Qӧр'ӧдәрә.
Wир'а һәбун к'оч'к-сәра,
Жер'а Щмо хзмәт'карә.

Р'ожәкә хwәшә, р'ожа бһаре,
Р'ое п'әнщан авитйә харе.
Ль жер:бнат'ара ч'йа у банийа,
Ль дәште: нава кәвьр-к'ьр'а.

Һӧлм у гӧлм жь ә'рде дьк'шә,
Ле ль бәрwара, ль синге ч'йа
Бәләки һәнә, ә'рди р'әшә,
У тәр'азьньн ль һәр щийа.

Щмо р'адькә хwәлийа Ә'ли бәге,
Бәк'ьр һорика к'от'ане дажо,
Әw, һәвалава дькә «һӧр'авел»,
Мач' жи дестда һой дькә Щмо.

Р'озгар хwәшә, дһа нивройә,
Авед бәләкийа дькьн хӧлә-хӧл,
Щмо дьлубанд, хwәр'а дьгойә,—
Әм хернәдинә, һәй дажот бедьл.

Щмо дажот, һәй ль га дьда,
Жь хwәр'а дьгот, хәбәр дьда.
Заньбу р'адькә ә'рде нәйар:
Бь дьләки кӧл, дьле хәдар.

— Әм дьхәбьтьн р'ож у шәв
У нивһәq әм дьстиньн.

Мина қуланьн әмә хәтәв,
Дәwләти мәр'а рӧһстиньн.

Щмо сәри бльнд кьр ищар,
Һориквана мезә дькьр.
Го,—Дә қочахбьн мина һәрщар,
Маҷа котане дани-дьбьр.

Бәкьр баве нһери у кәнйа,
— Чь хәбәр дьди тӧ, баво,
Мә дьнһери, һьм жи ль га?
— Бажон, дә бажон,—Щмо го.

Әм хзаньн, дьжин беҷар,
Нә мә хwәйийә, нә комәкдар.
Әм кӧ нәгакийа мәрийа дьбен,
Әw хайинти мә дьнһерьн.

Лаwәки диса
Щмора wa гот:
— Ане Щмо һәла
Бежә, нһа
Чь дьбежи тӧ
Дь бәр хwәда?
Бежә, ано, апо.
Нһери Щмо,
Лawкра wa го:
— Һун рьнд заньн,
Әмә хзаньн,
Дьхәбьтьн wa,
Дәwләти шаньн.

Дьстиньн, диса
Т'ера мə накə.
Хwəйе мə нə шайə,
Нə жи п'адшайə,
К'əда мə дьхӧн,
Бь мəр'а нахӧн.
— Р'астə, апо,—
Кӧр'əки зу го.
Əwана куч'ькьн.
Те к'ер'а бежи,
Йане чь бежи?
Ах! лawкно, ло
Р'ожəке бе гəло
Жь мӧфтəхӧра əм
Аза бьн гəло?
У бь бəхте
Хwə əм шабьн.

Хӧлина ава чəм, канийа бу,
Кот'ан жи hеди пешда дьчу.
Кəр' бун лawкан, hьм жи Щмо,
"həравейа„ hорикажо.

Лə'зəки шунда
Сйарəк hат wеда.
Əw сйар Ə'ли бу,
həспе боз сйар бу.
Əwи дьлəзанд,
Хwə бь Щмор'а гиhанд,
Сəлам wи да Щмо,
Паше дае авӧр'ӧ.

Әwи, чьмки
Ә'рде р'акьри
Бь ч'ә'ва ди.
Щарна Щмо жи
Орт'а хәтада
Һәма гәләк щи
Хам бәр'дьда,
Нәр'акьри.
Ә'ли wa һерс бу,
У хwә дьп'у.
— Чьма тӧ Щмо,—
Әwи бь һерс го,
Ә'рде wa р'адьки?
У бь нәп'аки
Тӧ орт'а хәта
Хам дьһели wa?

Лawьк зур' бубун, дьнһер'ин,
Wәки Ә'ли бь к'әлобин,
Һерс у кован пьрс дьда Щмо
Глиед нәр'е wир'а дьго.

Паше Ә'ли дһа һерс бу,
Qамчи һьлда, бәрбь wи чу.
Wи Щмо да бәр qамчийа,
Щмо жь ә'рде кәвьр һьлда.

Ле аг'е нәхьст, авит диса,
Әw,дь хwәда дьк'әwгрийа,
Т'у дькьр wә'дә у зәмин,
Р'ӧжед р'әшә әwи дьдин.

Ль we Бәдьр кьрә qирин,
Ћеср жь чәва дьћатьн хар,
Ћәвалед wи жи пера грин,
Xwә рагьртьн әwан ищар.

Бәдьр кәвьр жь әрде ћьлда,
Ћәвалед wи жи öса пера.
Wан Ә'ли дан бәр кәвьра,
Ледьхьстьн мина мера.

Ә'ли зу сйар бу у рәвйа,
Әw зу рәд бу жь wан дәра.
Лawьк дора Щмо топ бун,
Ә'ли дьнћерин, wәки дьчу.

Кöре Ә'ли, Хдьре нәс,
Бћистьбу шәре Ә'ли Щмо,
— Бь К'ера туж, йан жи дәсе
Wан шәржекьм,—әwи дьго.

* * *

Диса бћар бу,
Бћара дәрәнг.
Р'ожә гәрм бу,
Кöред qәшәнг
Ль бедәра
Ә'лие Ћәсо
Мина щара
Бьр дьлистьн,
У пе льнга

Кәвьр дьхьстьн.
Кевьр дьбираст,
Щи дьгöһаст.
Йәки дьне
Сәр кәвьре орт'е
Дьсәкьни
У сһаби
Дькьр ле.
Ль we Бәкър,
Öса жи Хдьр
Бьр' дьлистьн.
Бь дьле нә бар
Чь дьбһистьн,
Дькьрьн qар.
Бьр' вана
Дьшебандьн, ле
Дадqöрчандьн.
Чьqа дьчу,
Бьр' wан гәрм бу,
Бо алт'кьрьне
Wан xwә дьпун.
Һәма we гаве,
Һәма we дәме,
Хдьр жи ле
Дьщә'данд,
Бо һьлдә нәйфе.
Хдьр кьр чәме,
Сәр кәвьре орт'е,
Кәвьр сәре Бәкърда,
У жь we рәвйа.
Ћьше Бәкьр чу,

Щида чло бу.
Бу қирина лаwька,
Ћәwар гћиштә
Мәзьн у чука.
Кәwа де
Гћиште,
Көре хwә ль we
Ћәмез кьр,
Сурәте хwә да,
Дькьр қирин,
Дькьр wарин,
Рөк теда нәма.
Qирина Кәwe
Газийа гөндийа
Әрд у әзман
Ћьлдьдан.

Бәкьр сәр ньше хwәда ћат,
Сәре шкәсти бубу бәрбат,
Ћәвала ћьлдан бьрьн мале,
Кәwe ћеср данин харе.

Щмо хwәда дькәwгрийа,
Дьгот wайә, wайә ле днйа.
Әвә зәмане әмә теда,
Зәмане хәзәб: аға у падша.

Өндабьн законед wана,
Зөлм, гранийа әмә теда
Бьра өнда бьн мөфтәхөран,
Бе бьрине коќа wана.

* * *

Ћатьн рӧжед храб диса,
Орди рабун пешйа ћәв,
Сала кәзар нәсьд нозда,
Дашнака, роме роже, шәв

Шәр дькьрьн пешйа ћәв.
Дћа кӧштьн, дћа хун,
Ищар мьрьн, ищар әзав,
Жь брчийа мәри ньшк дьбун.

Әрд жи бь хуне сор бубу,
Мәри жь Роме дьрәвйан.
Әwан бәрбь Ереване дьчун,
Ћәр ши талан, ћәр ши тужан.

Щмо жи бь wанра дьрәвйа,
Әw бь нәфәред мала хwәва.
Ћәбун-кәйwан wан ћьштьбун,
Бәрбь ава рәш әw дьчун.

Эвар бу, ћив дәрнәкәтьбу.
Ћәр ава рәш, рәшьк-тари,
Рәх чәм мћащьр ћewри бун,
Сӧр-сәрма бу, бесьтари.

Бу қирчина силька,
Сйар дәркәтьн ньшкева.
Гӧллә давитьн мћащьра,
Бра нә дьбу хwәйе бра.

Мһащьра һәбун һьштьн,
Дора чем бун лемьштьн.
Қирина зара бу, шин-гри,
Ль гьшка хәзәб сewри.

Дьготьн Р'ома рәшә һат,
We мә гьшка бькә бәрбат.
Мәзьн у чук кәтьн аве,
К'әрбе дабу дьл у наве.

Һьнәк чемда рода чун,
Һьнәк жь wан хлаз бун.
Һәр щи гри, һewьрзә бу,
Диса қирчина гөлла бу.

Барина пез, орина дewер,
Дәнге мәрийа, кирина һәспа:
Т'әвһәв бубун сәwтед бехер,
Дьшәwьти дьле мәрийа.

Ав жи дьго һатйә хәзәбе,
Дьхwәст һесир бьхәнқанда,
Гөне we нә дьһат we шәве
Ль мәрьва, һәйwана у рәwра.

Ниве пьре зар у тфал
Ава рәшда дьхәньқин.
Мәрийа дьһьштьн мал у кал,
Ниви жь wана анщах рәвин.

Ль дор-бәр бу гази, паше
Готьн,—Нә Ромә, әw дашнакьн,

Авитьнә сәр мә, әw т'алане
Хwә дьбьн, wана хwә бәш кьрьн.

Р'әвин гөндед башqә, hесир,
Зар'ед Щмо чун Апаране.
Ль we нәдитьн жийин-т'вдир,
Бәре хwә дан Гөрщстане.

* * *

Бәре хwә дан бажаре әшqе,
Бо wан әw йәк нәбу хәда.
Әw Т'билиси бу, бажаре де,
К'өрд жи зуда дьман ль we.

Дhа салед советиенә,
Т'билиси т'ер-т'жийә.
Wедәре hәнә завод-фабрик,
Шәwqа ләмпа-электрик.

Гәләк мләт теда джин,
Гөрщ, әрмәни, т'ьрк, асори,
Т'ат'ар у к'өрд, йаhуди,
Бажаре мә өсанә—Т'билиси.

Щмо, Кәwе, Бәк'ьр у Зине,
Ль coqaqa Гончарние,
Бал Ә'льке хwәйи Ә'т'ар
Хwәр'а дитьн ши у ст'ар.

Эваре hәвр'а qсә кьрьн,
Дәрд-көле хwә hәвр'а готьн.

Ӧса готьн сәре һәв бьрьн,
Дьл-ннаве хwә дьсотьн.

— Әм малва нәхwәдинә, Ә'ло,
Әме ча ә'буркьн?—Щмо го.
— Wәхта советиейә, Щмо щан,
Т'ӧщара нәкә тӧ дәр'дан.

Мәри бр'чи набьн т'ӧ щара,
Малева һун qә нәкьн фкара.
— Һун жи бьхәбтьн, – һә'все го,
Чawa әм, мере мьн Ә'ло.

Ә'ло, һә'все, кӧр' у qизан,
Дьлмьни дан бәр дьле wан.
Һәвсе бо wан т'әхтә дани,
Хӧрәк ани, бәр wан дани.

Ә'ло, Щмо, сбәтьре зу
Бәрбь т'фаqа «тоскалей» чун.
Щмо кәт щерга хәбатчийа,
Сбәтьре we бьхәбтйа.

Щмо дьхәбти бь һәвала'а,
Һале wан хwәш бу чәнд мәһа шунда.
Бәкър у Зине жи бь һәвр'а
Дьчун мәкт'әбе, мәкт'әба кӧрда.

Р'ьндә бь змане мә иро,
Әм дьхуньн,—Бәкър дьго.
Чьqас хwәш бу хәбәред апо,
Кӧ дәрсханеда әwи дьго:

— Заʼред кӏӧрда, дә бьхуньн,
Де, бавед wә нәхwәнди бун.
Ӈӧкӧмате да wә хwәндьн,
Рʼазибуна хwә ӈун бежьн.

Тʼӧщар хwәндьн нә гӧнәйә,
Е нәхwәнди пашдамайә.
Кʼӧрд жи зеньн, аqьлбәндьн,
We бьхуньн, пешда ӈәрьн.

Бәкʼьр дьгот;
— Мә дьхwәнд ктʼеба «Шәмс»,
У хәбәред wейә хwәш.
Бәре дәрсдар мәʼра дьхwәнд,
Паше мә жи дьwәкланд.

Бәкьр qьрд бу мәктәбе дәркʼәт,
Wи ль тʼәрзитие хwә зу гьрт.
Бажарда бу тʼәрзики әʼйан,
Хортәки лап баш, тʼбилисван.

Бәкʼьр, Кәwе заʼрава паше
Отʼах стәндьн жь ӈӧкʼӧмате.
Азайи, хәбат, хwәшбәхти
Мала Щмо ль Тʼбилисие ди.

Шькьр дьготьн ве гавеʼра,
Нәʼләт әʼйни жь зәвтчийаʼра.
Бьжи дәwләта советие,
Әм амьндаре wебьн тʼьме.

1962

EZDIKI.COM

ЗӘМБИЛФРОШ

(Жь зарготьна щьмаәте)

I

Зәмбилфрош хwә дьсот,
Зәмбил чедькьр, хwәра дьфрот,
Әw бажарда малва дьма,
Бь жьна хwә, дӧ кӧрава.

Зәмбилфрош бь we снәте
Мал у кӧлфәт wи хwәй дькьр,
Соqaqера әw щарәке
Дәрбаз дьбу, зәмбил дьбьр.

Жьна мир жи—Бәни хатун,
Зәмбилфрош дурва ди,
Дәwләти бу Бәни хатун,
Бәр дәста жи чьл щари.

Чьл нәб жьнед локә кӧрда,
Ћивийа әмрдайина we бун.
Кe дькарьбу бәр хәбәрда,
Бьгота: «набә, на хер, хатун».

Бәние бь hерс кьр сәр щарийа:
— Зәмбилфрош биньн вьра.
Щари зу-зу чунә дәрва,
Әwан чунә пешйа wийа.

Йәке гот:
— Зәмбилфрош, лawке дәлал,
Тә снәта сәлькед дӧ ал,
Ньнәк нӧсне Усьф ль бал.
Зәмбилфрош сәлька тини,

Coqaq-coqaq дьгәрини,
Нан у авәк пе дьстини,
Кӧлфәт жи пе дьдәбрини,
Әwә тәра рӧh-рәнмани.

Әwe щарие xwә бәр xwәш кьр,
Бәр Зәмбилфрош бәшәвәкьр,
Ле йа мәзьн xwә рабәр кьр,

Әwe го:
— Зәмбилфрош лawке диндар,
Тӧ кәрәмкә әм hәрьн мал,
Мир тә дьxwәзә мәxсус диндар.

— Hун щаринге мьнә дәлал,
Мьн бhистйә мири нә ль мал.
Сәлька кера бькьм базар?
— Зәмбилфрош лawке фәqир,
Тә снәта сәлькед hежир,
We готьне нәкә жь бир,

Тӧ кәрәмкә, wәрә щәм мир,
Хәм-хьйала бькә жь бир,
Бhе тӧ бьхwәзи, накә тәхсир.

We сәльке тә қәбулкә,
Бhаки зәф әwe лекә,
Hәма зу жи тә вәрекә.

II

Әwан щарийа әw лао дани,
Дәри дадан дәргәвани,
Лао ль бәр бу, леп ньзани.

Зәмбилфрош hат бу жь дәрда,
Сәламәк wи хатуне вәда,
Тә дьго хатуне пәр вәда,
Го,—тә сәр сери hәрдӧ чәва.

Зәмбилфрош го:
— Hәй хатуна мьнә дәлал,
Мьн бhистйә мири нә ль мал,

Сәлька кера бькьм базар?
Заре мьн дькьн зарә-зар,
Бәсә дьл мьн бьки хәдар.

— Кӧро бәс бькә ве готьне,
Нати бо сәлька фротьне,
Hати вьра бо кефа дне.

— Һәй хатуна мьнә бәдәwe,
Әм хәбәрдьн жь щмаәте,
Әсле мьнра бе qәйдә те.

— Зәмбилфрош, лawке фәqир,
К'әрәмкә сәр дошәка мир,
Бькшинә qәльна wәзир.

Лawьк wәрә мслә'те,
Ви шөхөлида кара тә те,
Әсле тәра гөнә нә те.

Зәмбилфрош хwәра дьго:
— Снәткарьм, чи мьн әв ро,
Изна мьн төнә хатунера
Бькәвьм төра хер у шәра.

Мири храбә һьм зальмә,
Әw көмрәшә, һьм дәмә,
Дәме wәки бьбһе әw,
We гьшка жи бькә тәв һәв.

We ван щарийа бьпәртинә,
Мьн жи пева бышәwтинә,
Бьбьм сәбәбе гьшка чьма,
Wан бькьм пара шур у рьма?

Зәмбилфрош хwәра кьр твдир,
Го:—Хатуна гәрдән һәрир,
Наем әз сәр дошәка мир
У накшиньм qәльна wәзир.

— Зәмбилфрош, лawке авас,
Тӧ гәрәк хwә бьки қәйас,
Бо ве йәке хwә нәдә паш.

Лawьк wәрә мслә'те,
Ви шӧхӧлида к'ара тә те,
Ә'сле тә'ра әw леп нә те.

— Хатуна мьнә гәрдән т'әмам,
Тӧ шәрбәта к'ас у дӧ щам,
Тӧ сәрдаг'е ль мьн нәрам.

Хатун к'әнйа, хwә мфтәлә кьр,
Сӧр ль щарийа ашкәрә кьр:
Ңӧсне шабуне щарийа вәкьр.

— Т'әмәзийа бьдьн бәр к'офйа,
Бькьн говәнд ль ван щийа,
Гәдә hатйә hә'дайәте.

Зәмбилфрош авәк дьхwәстә,
Чьл щари бәрда дадwәстә,
Ле хатуне ав да дәстә.
Гәдә жь дәст гьртйә авә,
К'әрбе дайә дьл у навә.

Зәмбилфрош қәсреда гьрти бу,
Гәләки сглмиш бу, hерс бу,
Гот:—
— Жь мале, hә'та мәзәле,
Hәр рек дьчә бьрще кәле.

Зәмбилфрош һәрваз нһерәи,
Әw гәләки дьфькри,
Бәржер нһерәи, дькәwгри,
Дьфькри у дьфькри:

Го:
— Әв днйа йа дәwләмәнданә,
Һьм кәдхөрьн, һьм зорбәнә,
Кокмиш бьбьн днйаеда,
Әм хлазбьн, азай һәбә.

Wәхт те у дьчә,—әwи го,—
Ве дәрера чәм дькшә,
Пәншәрера хwә бавем иро,
Бьра бьмьрьм бе дәнг-нысә.

Зәмбилфрош хwә рагьрт,
Хоф жь дьле хwә дәрхьст,
We дәме wи нәмәрди кьр,
Хwә авит чем wи сәр дәст.

Бь кьнше шьл рабу, чу
Бәрбь мале әw qьл бу.
Әwи рази, бь дьле ша,
Хwә нәсаб кьр бәние аза.

Зәмбилфрош дьчу малә,
Әле пера гәнщ у qалә,
Го:
— Кане рьсqе ван тфалә?
Жь брчийа бунә бәдналә.

—Жыньк, мьн хатунәк ди ль жор,
Сәлькед мьн we стәндьн бь зор.

— Тӧ дьлк'әтии, Зәмбилфрош,
Дьл кнава дә тӧ бьщош,
Зар'ед тә жи малда бр'чи,
Ћале wанда әзе бьгрим.

Зәмбилфрош Әлер'а го:
— Готьна тә кнаве мьн ани хар,
Тәндуре дадә мина ћәрщар,
Хwәде йәкә, дәргәћ кәзар.

Дизәке бьдә сәр тәндуре,
Ћӧндӧр' т'жи кәвьркә,
Сәр кәвьра т'жи авкә,
Зар'е бежьн-йан харьнә.

Әле хwәда дьк'әwгри
Ћеср жь ч'ә'ва ћур-ћур барин,
Ча бькьра, we ньзан бу,
Зар'а бр'чийа зарә-зар бун.

III

Ниве шәве ћәбу иди,
Пәй Зәмбилфрош ћат Бәни,
Дәме әw ћатьбу бона йар,
Нә дьго we ћәбә э'ти-qар.

Ћәма we шәве, ниве шәве
Мала Зәмбилфрошда,

Wəхта раза бун зарӧ у Әле,
Бəни бь йар ша дьбу.

Паше Бəни мал дəркəт,
Ищар дьле wейи рəнəт,
Әw йəк нəйфа we сала бу,
Wəки рӧнда пəрвəда бу.

Хенжь ньзкрьна йаре хwə,
Нəйф жь мере хwə ньлдьда,
Ча тӧщаре нə пак, бе 'ар,
Бе намуси бь гəлəк qар.

IV

Сбəтьре мир вəгəрйа,
Әw чубу бажарəки дур,
Чубу кара хwə дьгəрйа,
Дьфрот əшйа, hур у мур.

Тӧщар руньшти бу багда,
Дьфькри чawa дил,
Зəмбилфрош жи соqаqера
Гази дькьр:--зəмбил, зəмбил.

Wи чахи щарие бь hерс го,
— Агае мьни дəлали тӧщар,
Бəние тəра əфранд qар,
Зəмбилфрош дəwса тə нəбанд.

Ага hар бу, дьлхəдар бу,
Дьле wи авит, рəнг ле чу,

Әwи зу кьр сәр хӧлама,
— Зәмбилфрош биньн вьра.

Мир незики Зембилфрош бу,
Жь рәне wи бьри гошт,
Ле қирина Бәние бу,
Жь hерса we хwә дьсот.

Бәние кер дәсте тӧщар дәрхьст,
Әwe қәwин хwә рагьрт,
Незикайи агера кьр,
Керәк зьке wира кьр.

Хӧлама hьшт у рәвин,
Дha пьшт хwә нә нhерин,
Бәние тӧщар тәртанд,
Теле әмре wи қәтанд.

Әwан чунә мала мир,
Хwәра кьрьн raw-твдир,
Бь Әле, заред хwәва
Әwан чунә щики ӧса,
Щие ле тӧнә мир у ага.

1959

СӘРӘЩӘМ

ШЬЕРАН

	Р'у
Ленине мәзьнр'а	5
Еревана Советиеда	7
Ль Сочие	9
Ленинградер'а	12
Бһар	15
Сәйрана хушкр'а	17

ПОЭМАН

Иско у Симе	21
Бәдьр	112
Бәк'ър	123
Зәмбилфрош	140

EZDIKI.COM

Әмине Әʼвдал

Шьеран у поэман

Рʼедактор МИРОЕ ӘСӘД
Шкьлкʻеш АН. ГАСПАРЙАН
Рʼедакторе бәдәwәтйе—Р. БЕДРОСЙАН
Рʼедакторе техникйе—В. ГАЛСТЙАН
Коректора контрол Э. БӘКʻОЙЕВА

ВФ 05519 Тʼәмбә 184 Тираж 500

Бона нәшре hатйә спартьне 4/I с. 1963.
Бона нәшьркьрьне hатйә qолкьрьне 8/IV с. 1963
Кʼагʻәз 84×108 1/32. Бәлгнәшьре мәнгәне 9,5
Бәлгнәшьре нәширәте 5,3 шьклек
Qимәт 43 капек.

Нәшьрхана I-е йа идара Hайполиграфhрате
Ереван, Coqaqa Алавердйан № 65.